

TARTU ÜLIKOOLI NARVA KOLLEDŽ

EESTI KEELE LEKTORAAT

Tatjana Moskovtseva

**EESTI KEELE OSKUSE TASE MITTESTATSIONAARSE ÕPPEGA
GÜMNAASIUMIDES**

Magistritöö

Juhendaja PHD Larissa Degel

Narva 2013

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. MITTESTATSIONAARSE ÕPPEGA GÜMNAASIUMID EESTIS	5
1.1. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumi õppekorraldus	5
1.2. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumi õpilaskontingent	5
2. EESTI KEELE ÕPETAMINE TÄISKASVANUTELE	8
2.1. Andragoogika ja elukestev õpe	8
2.2. Täiskasvanud õppija	9
2.2.1. Õppimise eripära täiskasvanueas	9
2.3. Täiskasvanute õpetamine	11
2.3.1. Täiskasvanute õpetaja ja tema rollid	12
2.4. Keeleõppemeetodid täiskasvanueas	12
3. EESTI KEELT TEISE KEELENA ÕPPIVATE ÕPILASTE KÜSITLUS	17
3.1. Eesti keelt teise keelena õppivate õpilaste küsitluse valim ja tingimused	17
3.2. Küsitlustulemuste analüüs	18
4. EESTI KEELE RIIGIEKSAMI TULEMUSTE ANALÜÜS JA KOOLIDEVAHE- LINE VÕRDLUS	30
5. KUIDAS HINDAVAD MITTESTATSIONAARSE JA STATSIONAARSE ÕPPEGA GÜMNAASIUMIDE ÕPILASED OMA EESTI KEELE VALDAMISE TASET?	35
KOKKUVÕTE	38
KIRJANDUS	40
ALLIKAD	42
SUMMARY	43
THE LEVEL OF KNOWLEDGE OF ESTONIAN LANGUAGE IN GYMNASIUMS WITH NON- STATIONARY FORM OF EDUCATION	
Lisa 1. Õppemeetodid	45
Lisa 2. Küsimustik mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilastele	46
Lisa 3. Küsimustik statsionaarse õppega gümnaasiumide õpilastele	49
Lisa 4. Küsimustik mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpetajatele	51
Lisa 5. Küsimustik statsionaarse õppega gümnaasiumide õpetajatele	54

SISSEJUHATUS

Magistritöö autor valis selle teema seetõttu, et on alustanud eesti keele kui teise keele õpetamise uurimist mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides juba bakalaureuseõppes. Töötanud 9 aastat Kohtla-Järve Täiskasvanute Gümnaasiumis, pakub autorile ka praegu huvi mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide eesti keele kui teise keele gümnaasiumiastmes õpetamise ja õpilaste riigikeele valdamise taseme uurimine.

Antud teema on aktuaalne eriti praegu, sest alates 2011. aasta septembrist peavad kõigi vene õppekeele koolide 10. klasside õpilased õppima eesti keeles vähemalt 60% kohustuslikust õppemahust. Alates 2013/2014. õppeaastast muutub eksamisüsteem. Nüüd tuleb riigieksami sooritamiseks saada seal vähemalt 50 punkti, mis teeb antud teema mittestatsionaarse õppega gümnaasiumiastme õpilaste seas uurimise eriti aktuaalseks, sest erinevate põhjuste tõttu on nende koolide riigieksamite tulemused nõrgemad kui statsionaarse õppega gümnaasiumides.

Töö eesmärgiks on analüüsida mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega gümnaasiumide õpilaste keele valdamise taset õppijate arvamuste põhjal. Eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised ülesanded:

- anda ülevaade mittestatsionaarse õppega koolide õppekorraldusest ja õpilaskontingendist;
- vaadelda õppimise eripära täiskasvanueas;
- viia läbi küsitlused statsionaarsete ja mittestatsionaarsete koolide eesti keele teise keelena õpetajate ja gümnaasiumiastme õpilaste seas;
- analüüsida ning võrrelda eesti keele riigieksamite tulemusi.

Käesolev töö koosneb viiest peatükist. Esimeses peatükis käsitletakse mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õppekorraldust ja õpilaskontingenti. Selles peatükis on kirjeldatud õppevorme ja struktuuriüksusi vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseadusele. Isikliku kogemuse ja õpetajatega vestluste põhjal on esitatud põhjused, miks katkestasid õppijad oma õpingud statsionaarse õppega koolis. Eesti Hariduse Infosüsteemi andmete järgi tuuakse siin ära viimase nelja õppeaasta õpilaste arv Eestis vene õppekeele mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides.

Teises peatükis seletatakse mõistet *andragoogika* ja analüüsitakse, kes on täiskasvanud õppija, kuidas teda saab eristada statsionaarse õppega kooli õpilasest; mida on vaja arvestada täiskasvanu õppeprotsessis; millist rolli mängib õpetaja, kes töötab täiskasvanutega. Antud peatükis räägitakse ka keeleõppemeetoditest täiskasvanueas: ka sellest, kuidas on õpitud keelt antiikajast alates, kes on mõjutanud võõrkeeleeõppe arengut. Siin käsitletakse keeleõppe meetodeid ja seda, millistest teguritest sõltub meetodite valik.

Magistritöö kolmas osa on uurimuslik, kus küsitluse abil püütakse täita püstitatud eesmärgid. Selleks küsitleti mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega koolide gümnaasiumiastme õpilasi ning riigikeele õpetajaid. Saadud küsitluste andmeid analüüsitakse ja võrreldakse Kohtla-Järve, Narva, Tallinna mittestatsionaarse õppega koolide ja Kohtla-Järve, Kallaste statsionaarse õppega gümnaasiumide õppijate ning õpetajate vastuseid.

Neljas peatükk on pühendatud eesti keele riigieksamite analüüsile. Siin vaadeldakse Sihtasutuse Innove Testide korralduskeskusest saadud eesti keele teise keelena riigieksamite tulemusi viimase kolme õppeaasta kohta. Saadud andmeid võrreldakse küsitlustes osalenud mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega gümnaasiumide lõikes.

Viiendas peatükis esitatakse läbiviidud küsitlustest tulenevad põhijäreldused ja soovitused.

Lõputöö kirjutamisel on näitlikkuseks kasutatud tabelit ja jooniseid, mille andmed on võetud peamiselt Sihtasutuse Innove Testide korralduskeskuse ja Eesti Hariduse Infosüsteemi andmebaasidest, küsitlusest.

1. MITTESTATSIONAARSE ÕPPEGA GÜMNAASIUMID EESTIS

1.1. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumi õppekorraldus

Vastavalt Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsiooni Andras andmetele 2012. aasta septembrikuu seisuga oli Eestis vene õppekeelega 6 mittestatsionaarse õppega gümnaasiumi, milles õpib 1745 õpilast. Lisaks töötavad statsionaarse õppega gümnaasiumi juures õhtused või kaugõppe osakonnad.

Õppekorraldus on erinevalt statsionaarse õppevormiga koolide omast väga paindlik. Vastavalt inimese vajadusele pakuvad koolid hariduse omandamiseks erinevaid võimalusi: on võimalik õppida nii päevasel kui ka õhtusel ajal, täiskoormusega, kaugõppes, üksikuid õppeaineid omandades või eksternina.

Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumi struktuuriüksusteks on põhikooliklassid (7.-9. klassid), mis annavad võimaluse omandada põhihariduse, ja gümnaasiumiklassid (10.-12. klass), kus omandatakse keskharidus. Pärnu, Vana- Kalamaja ja Tartu täiskasvanute gümnaasiumides võib õppida II kooliastme klassides (4.-6. klassid).

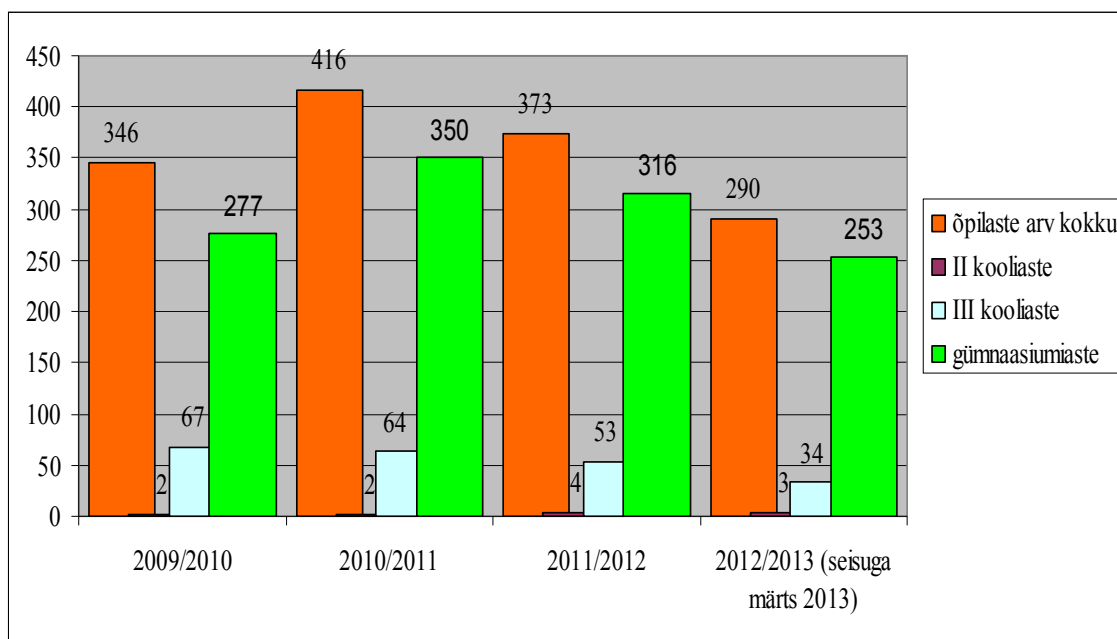
Mittestatsionaarses õppes tagavad koolid õpilastele koormuse vähemalt 24 õppetundi õppeveerandi iga nädala kohta. Kuni kümne õpilasega klassis tagavad koolid õpilasele koormuse vähemalt 15 õppetundi õppeveerandi iga nädala kohta. Õpilase nõusolekul võib koormust vähendada. (PGS §22 lõige 5)

1.2. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumi õpilaskontingent

Põhiharidust võivad mittestatsionaarses õppes omandada 17-aastased ja vanemad isikud. Erandjuhul võetakse põhikooli klassidesse vastu alla 17-aastaseid õpilasi nõustamiskomisjoni soovitusel (PGS §22 lõige 4). Gümnaasiumiklassidesse võetakse vastu õpilasi, kes on omandanud põhihariduse ja kelle lõputunnistusel on kõik hinded vähemalt rahuldavad.

Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumis õpivad inimesed, kelle õpingud on katkenud erinevatel põhjustel: töökoha leidmine, tervislikud probleemid, konfliktid õpetajatega, pere majandusraskused, lapse sünd või soov olla vanematest sõltumatu. Käesoleva töö autori isikliku kogemuse põhjal võib tõdeda, et suurem osa õppijatest on haridusteed jätkama tulnud omal soovil, kuid järjest enam leidub neidki, kes vajavad põhikooli või gümnaasiumi lõputunnistust töökoha säilitamiseks või karjääri tegemiseks.

Eesti Hariduse Infosüsteemi andmete järgi on suurimad vene õppekeelega täiskasvanute gümnaasiumid Eestis Vana- Kalamaja ja Tartu täiskasvanute gümnaasiumid, kõige väiksem õpilaste arvult on aga Narva Täiskasvanute Kool. 2012/2013. õppeaasta märtsi seisuga õppis Vana- Kalamaja Täiskasvanute Gümnaasiumis 492 õpilast, Narva Täiskasvanute Koolis selle kuupäeva seisuga aga 152 õppijat. 2011/2012. õppeaastal õppis Vana- Kalamaja Täiskasvanute Gümnaasiumis 115 õpilase võrra ja Narvas 121 õpilase võrra rohkem. Iga aastaga väheneb õpilaste arv samuti teistes mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides. Viimase nelja õppeaasta jooksul vähenes õpilaste arv 16% võrra, mida võib jälgida järgmisest joonisest.

Joonis 1. Mittestatsionaarse õppega koolide õpilaste keskmine arv Eesti Hariduse Infosüsteemi andmete järgi

Jälgides mittestatsionaarse õppega koolide õpilaste keskmist arvu aastail 2010-2013, võib näha, et enamik õpilastest õpib gümnaasiumiklassides. Neid on keskmiselt aastas

300 õpilast, mis on 245 õppijat rohkem kui III kooliastmes. Kõige vähem õpilasi on II kooliastmes (3 õpilast aastas) ja nemad omandavad haridust Vana- Kalamaja, Pärnu ja Tartu täiskasvanute gümnaasiumis.

2. EESTI KEELE ÕPETAMINE TÄISKASVANUTELE

2.1. Andragoogika ja elukestev õpe

Andragoogika kui teaduslik distsipliin kuulub kasvatusteaduste hulka koos pedagoogika, kasvatusfilosoofia, haridusteooria, gerantogoogika jt teadusharudega (Märja jt 2003: 15). Termin on tuletatud kreeka keelest analoogiliselt pedagoogikaga (sõna pais 'laps, poiss' on asendatud sõnaga aner 'mees, inimene'; lõpuosa tüvest agoge 'juhtimine' on mõlemal terminil ühesugune) (Kureniit 1986: 6). ENE (1985: 227) annab andragoogikale järgmise definitsiooni: "*Andragoogika* – täiskasvanupedagoogika, 20. sajandi alguses kujunenud pedagoogikaharu, mis uurib täiskasvanute õpetamise ja nende isiksuse arengu sihipärase suunamise seaduspära; hõlmab kõrgkoolipedagoogika, tootmispedagoogika, sõjaväepedagoogika jm".

Mõtteid sellest, et inimene peab õppima kogu elu ja et erinevates eluperioodides omandatakse teadmisi erinevalt, võib leida juba Sokratese, Platoni ja Aristotelese töödest. 17. sajandil väitis Amos Komensky, et inimesed on arenguvõimelised ja võivad omandada kultuuri ja hariduse, sõltumata oma vanusest, klassist, soost ja rahvusest.

Mõiste andragoogika võttis Saksamaal 19. sajandi esimesel poolel kasutusele saksa gümnaasiumiõpetaja Alexander Kapp (Märja jt 2003: 16). Andragoogika isaks ja täiskasvanuhariduse teooria rajajaks võib aga nimetada Malcolm Knowles'i (1980: 43), kes määratles seda kui "kunsti ja teadust, mis aitab täiskasvanutel õppida". Täiskasvanuteooriat on arendatud lisaks Suurbritanniale (C. Griffin, P. Jarvis) ja Ameerika Ühendriikidele (Lindeman, M. Knowles, J. Mezirow) ka Prantsusmaal (P. Goguelin), Saksamaal (F. Pöggeler, J. Knoll), Hollandis (T. Have) jt.

Täiskasvanute õppimisel Eestis on pikk ajalugu: esimese vabariigi aegsed rahvaõpistud, nõukogude perioodil kvalifikatsiooni tõstmise kursused, juhtivate töötajate ja spetsialistide koolitussüsteemi rajamine 1970-ndatel, keskkoolides toiminud õhtu- ja kaugõppe vorm (Täiskasvanukoolituse... 2003: 15), 1980. aastad – täiskasvanute õppe teoreetiliste metodoloogiliste ja metoodiliste aluste kaasajastamine ja 1990. aastad – täiskasvanute elukestva õppe õigusliku ja majandusliku aluse kujundamine (Märja 2000: 10).

2.2. Täiskasvanud õppija

Lääne kultuuris loetakse täiskasvanuks inimest, kes on saanud 18-aastaseks. Õppimise kontekstis lähtutakse täiskasvanu sotsiaalsest määratlusest, s.t. indiviidi poolt omandatud sotsiaalsete rollide hulgast ja nende täitmise kvaliteedist (Märja jt 2003: 48). Eestis reguleerib täiskasvanute koolitust täiskasvanute koolituse seadus. Täiskasvanute koolituse seaduse alusel jaguneb täiskasvanute koolitus tasemekoolituseks, tööalaseks koolituseks ja vabahariduslikuks koolituseks. Vastavalt Täiskasvanute koolituse seaduse § 3 lõike I punktile 1 tasemekoolitus võimaldab mittetatsionaarses õppes või eksternina omandada põhiharidust ja üldkeskharidust.

Täiskasvanud inimese kui õppija arengu oluliseks teguriks on õppimine (Elukestev... 2001: 19). Enamasti õpib õpilane muude kohustuste, näiteks töö- ja pereelu kõrvalt. Täiskasvanud inimene suhtub õppimisse teisiti kui laps või nooruk. Andragoogilise mudeli töötas välja M. Knowles, kelle arvates eristub andragoogika pedagoogikast järgmiste eelduste poolest:

1. muutus mina-pildis, kuna täiskasvanutel on suurem vajadus ennast ise juhtida;
2. suur kogemuste tagavara, millest saab rikkalik õpiallikas;
3. kõrge õpivalmidus, kuna täiskasvanud tahavad õppida lahendama probleeme;
4. orienteeritus õppimisele, väiksem ainekesksus;
5. õpimotivatsioon;
6. vajadus teada (Karm 2007: 79).

2.2.1. Õppimise eripära täiskasvanueas

Laialt on levinud arvamus, et täiskasvanueas, eriti vanemas eas, on õppimine raske, kuna õpivõime on madalam. Muidugi ei saa eirata vanusega seonduvaid füsioloogilisi ja psühholoogilisi muutusi inimese organismis, mis võivad õppimist raskendada, ent viimastel aastatel läbiviidud uurimused näitavad selget, et omandamisraskused ei tulene mitte ainult vanusest, vaid pigem passiivsest eluhoiakust ning ebaefektiivsetest õppemeetoditest ja õppimise võtetest. Kui inimene treenib oma intellektuaalseid võimeid, tegeleb teadlikult oma vaimse vormishoidmisega, säilitab ta oma õppimisvõime kõrge eani. (Märja jt 2003: 73) Andragoogika on seisukohal, et õppida pole kunagi hilja ja täiskasvanu ei õpi lastest kehvemini, vaid teeb seda teisiti (Kidron 1999: 180). On rida asjaolusid, mis kergendavad õppimist täiskasvanueas ja mida tuleks

arvestada ka õppematerjali valikul. Täiskasvanu õpivõime on seotud aktiivse eluhoiakuga. Täiskasvanu teab täpselt, mida ta õpib ja milleks ta seda teeb, seega on ta oma õpieesmärkide püstitamisel konkreetne ja pakutava suhtes nõudlikum. Vanusega suureneb inimese kriitilise mõtlemise võime ja paraneb probleemilahenduoskus, mehaanilise mälu nõrgenemist kompenseerib arenenud loogiline mälu. Täiskasvanu soovib õpitust aru saada. Seega suudab täiskasvanu materjali paremini omandada seoseid otsides ja neid analüüsides. Täiskasvanu õpib edukamalt, kui saab seda teha omas rütmis ja regulaarsete pausidega. Raskused meeldetuletamisel tulenevad enamasti ajapuudusest, mitte õpivõime nõrgenemisest. Kindlasti vajab aga täiskasvanu rohkem harjutamist. (Märja jt 2003: 74) Samuti soovib ta õpitut praktikas rakendada, mitte vaid teooriat õppida.

Täiskasvanu õpimotivatsioon on suurem kui lapsel, ta on iseseisvam ning oskab õpinguid eesmärgistada, olles oma tegevustes järjekindel (Andragoogika). Seega on õppimise seisukohalt vaadatuna väga oluline roll õpimotivatsioonil. Sageli on täiskasvanud õppijal korraga mitu motiivi. A. Kidron (1999: 184) on välja toonud neli rühma täiskasvanuid õppima ajendavaid motiive:

1. tunnetushuvi rahuldamine;
2. enesearendamine;
3. majanduslikud kaalutlused;
4. sotsiaalsed kaalutlused.

Täiskasvanutel ilmneb selge positsioon mitte lihtsalt osaleda õppeprotsessis, vaid ka midagi õppida. Einike Pilli oma artiklis "Täiskasvanu õppimine" (2005: 74) rõhutab, et motivatsiooni ülalhoidmiseks peaks täiskasvanute õpistuatsioon vastama mitmele tingimusele:

1. õppekeskkond on turvaline ja toetav;
2. õppijate huvi on haaratud optimaalselt keerukate ja relevantsete teemade ning ülesannete kaudu;
3. õppimine baseerub õppijate kogemustel;
4. õppijate enesejuhtimist toetatakse;
5. õppimine puudutab nii mõistust kui südant.

Andragoogikas pööratakse erilist tähelepanu iga õppija eripära ja individuaalsuse arvestamisele. Selge on see, et kõik meetodid ei sobi kunagi kõigile õppijaile. (Märja jt 2003: 76)

2.3. Täiskasvanute õpetamine

Õppeprotsess on õpetava ja õppiva poole eesmärgipärane tegevus, milles esimene (õpetaja) annab teisele (õppijale) kas otseselt või kaudselt edasi vajalikud teadmised- oskused, tegevusmudelid ja juhivad nende omandamist (Kureniit 1986: 68). Õpetamise meisterlikkus ei seisne mitte meetodite valdamises, vaid inimsuhtlemises, erinevate faktorite kombinatsioon lubab jõuda efektiivse ja stimuleeriva õppeprotsessini. Täiskasvanute õpetamine on interaktsiooni protsess, mis koosneb tegevustest või sündmustest, kus tähtis suhe on subjektide vahel. (Andragoogika)

Täiskasvanute õpetamisel peaks kindlasti arvestama:

1. oluline on õpetaja ja õpilase vaheline koostöö;
2. õppimine on kahepoolne –õpivad nii õpilased kui õpetaja;
3. täiskasvanu identifitseerib end läbi oma kogemuste;
4. täiskasvanute õpiorientatsioon on elukeskne;
5. täiskasvanutel on sügav vajadus enesejuhtimiseks;
6. täiskasvanud õppijat ei saa õpetada vahetult – teda saab toetada ja suunata;
7. täiskasvanud õppija toob õppeprotsessi kaasa oma kogemused, mõttesüsteemid.

(Andragoogika)

Õpetamine on keerukas ja mitmetasandiline protsess, mis on põimunud õppimisega ja mõeldud seda toetama. Kuna iga õpilane on erinev, tuleb teda alati ka arvestades tema isiklike vajadusi aidata.

Täiskasvanute õpetamist võib iseloomustada järgmise kolme põhimõtte kaudu:

1. õpetamine on eesmärgistatud protsess, mis arvestab nii õppejõu seatud kui ka õppijate õppeprotsessi toodud eesmärkidega;
2. õpetamine on õppimise toetamine, mille keskmes on täiskasvanud õppija;
3. õpetamine on sotsiaalne protsess (Jõgi 2005: 101).

2.3.1. Täiskasvanute õpetaja ja tema rollid

Igal täiskasvanute õpetajal on oma arusaam, kuidas ta tegutseb või õpetab. Mida selgem ja süsteemsem see arusaam on, seda rohkem on ka valikuvõimalusi, mis annavad rollikäitumises suurema enesekindluse. (Märja jt 2003: 99) Täiskasvanute õpetaja käitumine õpetamis-õppimissituatsioonis koosneb paljude rollide kombinatsioonist ning avaldub teatud käitumis- ja lähenemisviisides. Lähenemisviisis avalduvad õpetaja arusaamad, kompetentsus, isiksus ja interpersonaalsed oskused. Õpetaja käitumise valikud sõltuvad kogemustest, uskumustest, käsitustest ja väärtustest. (Märja jt 2003: 133)

Õppeprotsessist lähtudes võib õpetaja rolle tinglikult eristada järgmiselt:

1. rollid, mis on seotud õppeprotsessi / õpetamise ja juhendamisega: õppeprotsessi ja ainekursuse kavandaja; õppematerjalide koostaja; õppekeskkonna kujundaja; analüüsija; esitaja, improviseerija, lektor; meetodite ja võtete kasutaja; hindaja ja eneseanalüüsija;
2. rollid, mis on seotud õppijate ja nende õppimise toetamise ja suunamisega: õppijate nõustaja, toetaja-julgustaja; rühmaprotsesside suunaja ja toetaja; tagasiside andja ja analüüsija;
3. rollid, mis on seotud suhete loomise ja suhtlemisega: suhtleja, kuulaja; informatsiooni vahendaja ja vastuvõtja; dialoogi looja; nõustaja; konfliktide lahendaja. (Jõgi 2005: 119)

Rollid on omavahel põimunud ning väärtuslikud õppejõu käitumises sedavõrd, kuivõrd sobivad teiste rollide ja situatsioonidega. Lähtuvalt andragoogilisest lähenemisest on õpetaja eeskätt täiskasvanu õppija õppimise suunaja ja toetaja, mitte niivõrd aine ja teadmiste vahendaja ning interpreteerija (Jõgi 2005: 119).

2.4. Keeleõppemeetodid täiskasvanueas

Keelte õppimine on aegade jooksul palju muutunud, samuti on muutunud ka keelte õpetamine. Antiikajal õpiti keelt suhtlemisoskuse arendamise ja tekstide lugemise eesmärgil. 16. sajandi keeleõppes lisandub eesmärgidena võõrkeele kasutamisoskuse

arendamine reisimisel, kaubanduses ja sõjaväes. 17. sajandil võeti Euroopas kasutusele esimesed grammatikad, mida kasutati eelkõige piibli ja muude tekstide tõlkimise juures.

Selle aja kuulsaimad kirjutised võõrkeeleeõppe alal kuuluvad tšehhi keeleteadlasele Jan Komenskyle, kes esimesena kirjeldas induktiivset lähenemisviisi keeleõppes. 19. sajandil algas võõrkeeleeõppe metoodika areng, mida oluliselt mõjutasid Karl Ploetzi tööd. (Pedagogitšeskaja...)

Võõrkeeleeõppe arengut on mõjutanud keeleteadus, pedagoogika, psühholoogia jt. Pikka aega arvestati, et võõrkeeli peaks õpetama õpitava keele grammatikast lähtuvalt, lugedes ja tõlkides ilukirjanduslikke tekste. 19. sajandi lõpul jõuti järeldusele, et tõlkimist oleks otstarbekas vältida. Kuigi grammatika-tõlke meetodit kasutatakse ka tänapäeval. Biheivioristliku suuna viljelejad tõid keeleõppesse drilli ja pideva kordamise. Selline õpetamisviis sai tuntuks nime all audiolingvaalne meetod. Hiljem vaidlustas Noam Chomsky biheivioristliku meetodi keeleõppes. Chomsky väitis, et keelt omandatakse kaasasündinud grammatikatunnetusest lähtuvalt, millele hiljem lisandusid keelega seonduvad sotsiaalsed ja funktsionaalsed vaated (Põhjala 2006).

Murranguks võõrkeele õpetamise metoodikas tuleks pidada S. D. Krasheni ja T. D. Terreli teost "The Natural Approach". Krashen jälgis laste keeleõpet ja esines seisukohaga, et samu meetodeid võib rakendada ka täiskasvanute puhul. Selle käsitluse puhul mitte ei õpita valmis grammatikareegleid, vaid tuletatakse neid keelt kuuldes ise. Sellest ka meetodi nimetus: loomulik meetod.

Suhtluskeskse keeleõpetuse juured ulatuvad 60. aastate Inglismaale. Suhtlusmeetodid vaatlevad keeleoskust laiemalt kui keele struktuuri ja sõnavara tundmist: keelt vaadeldakse suhtlusaktidena. Märksõnadeks on individualiseerimine, õppijakesksus ja õppija vajadustest lähtumine. Nende mõjul on tekkinud erinevad meetodid. (Eesti suhtluskeele...)

Sõltuvalt meetodite õpetaja- või õpilasekesksusest ja lähenemisviisist jagatakse keeleõppe meetodid traditsioonilisteks, humanistlikeks ja suhtlusmeetoditeks (vt lisa 1). Traditsiooniliste meetodite puhul on võõrkeele õpetamisel aluseks võetud õpitava keele grammatika. Keele grammatilised struktuurid võivad olla eraldi eesmärgiks (grammatika-tõlke meetod), kuid need võivad kaudselt konstrueeritud tekstide põhjal

määrata ka keeleõpetuse sisu (audiolingvaalne meetod, otsene meetod). Lisaks mainitutele kuuluvad traditsiooniliste meetodite juurde ka lugemismeetod ja kognitiivne meetod. Lugemismeetodi eesmärgiks on lugemisoskuse arendamine, mida püütakse korduvat sõnavara sisaldavate lugemistekstide abil saavutada. Kognitiivse õpetamise eesmärk on arendada õppijais samasuguseid oskusi nagu emakeelena rääkijateski. Õpiprotsessis liigutakse tuntult tundmatule ja tuginetakse õpilaste teadmistele emakeele kohta. Õpetaja peab arvestama erinevate õpistiilidega ja püüdma kasutada mitmeid tajumisviise. (Kingisepp, Sõrmus 2000: 19)

Humanistlikud meetodid lähtuvad õppijakesksetena õppija vajadustest, olulisel kohal on õppija kui isiksuse eripäradega arvestamine, tema sisemiste võimete aktiveerimine. Humanistlike meetodite alla kuuluvad sugestopeedia, ühisõpe, vaikne meetod ja käsutäitmismeetod. Sugestopeedilise keeleõppe eesmärk ei ole mitte niivõrd head õpitulemused, kuivõrd õpilase heaolu, psüühilise ja sotsiaalse terviklikkusetunde saavutamine. Ameerika Ühendriikide psühholoogiaprofessori Charles A. Curran'i arvates on ühisõppimismeetodi puhul oluline õigete suhete loomine õppija ja õpetaja vahel. Võrreldes ülaltoodud keelemeetoditega, vaikne meetod annab õppijatele võimaluse keelega eksperimenteerida, õpitu kohta teha järeldusi. Õpetaja räägib tunnis minimaalselt. Käsutäitmismeetodi töötas välja James J. Asher, kes arvas, et keelt on võimalik õppida n-ö valmis juppidenä, millest kõige lihtsama osa moodustavad imperatiivsed verbid ja konkreetsed mõisted. (Kingisepp, Sõrmus 2000: 29)

Suhtlusmeetodite põhieesmärgiks on anda keeleõppijale mitmekülgsed keeleoskused ja pädevused, mis lisaks sõnavara ja grammatika tundmisele võimaldab keelekasutajal teha õigeid otsuseid erinevates situatsioonides stilistiliselt ja sotsiaalselt sobivate keelendite kasutamiseks või sobivate keelendite puudumisel kasutada olemasolevaid oma mõtte väljendamiseks. Suhtlusmeetodite hulka kuuluvateks peetakse kommunikatiivset meetodit, loomulikku meetodit, suhtlev-kogemuslikku meetodit ja ülesandepõhist keeleõpet. Kommunikatiivse keeleõpetusmeetodi puhul vaadeldakse keelt eelkõige kui suhtlusvahendit, kus õppijad peavad üheaegselt kasutama väga erinevaid keelelisi teadmisi. Õpilane on aktiivne, õpetaja on eelkõige nõustaja ja abistaja rollis. (Kuidas...) Loomuliku meetodi puhul pööratakse suurt tähelepanu õppijate sõnavara laiendamisele, suulises kõnes vigu ei parandata. Kasutades suhtlevat-kogemuslikku meetodit, arendatakse keelt erinevatest aspektidest lähtudes: kogemuslik, keeleline, kultuuriline ja

üldarendav aspekt. Õppijad lahendavad konkreetseid ülesandeid, koguvad infot, seda süstematiseerivad ja teistele esitavad.

Ülesandepõhine keeleõppemeetod põhineb arusaamal, et keelt ei pea õppima keele struktuurile keskendudes, vaid seda võib teha ka mingi ülesande või tegevuse käigus keelt kasutades, nt küsides, vastates, uurides ja suheldes. Ülesandepõhise õpetamise eesmärkideks on:

1. motiveerida õpilasi;
2. köita nende tähelepanu;
3. pakkuda neile piisava raskusastmega intellektuaalset ja keelelist peamurdmist;
4. soodustada nende keelearengut. (Eesti keele...2006: 14)

L. Kingisepp ja E. Sõrmuse (2000: 42) sõnadel sobivad traditsioonilised, humanistlikud ja suhtlusmeetodid täiskasvanutele. Aga see ei tähenda, et kõik meetodid tuleb kasutada tunnis korraga. Meetodite valik võõrkeeletõpetuses sõltub mitmest tegurist:

1. kui vanad on õppijad;
2. missugune on õppijate haridustase;
3. missugused on õppijate vajadused;
4. kui palju aega on keelekursuse korraldamiseks;
5. missugune on õpetaja keeleoskus;
6. missugused on õppijate eelnevad keeleõppimiskogemused;
7. mis meetodid on moes.

Erinevad autorid jaotavad õppijaid erinevateks tüüpideks. Tiia Pedastsaar oma artiklis „Täiskasvanute õpetamise meetodite valik ja rakendamine” (2005: 245) toob välja neli õppija tüüpi:

1. aktiivne ja keskkonnast sõltuv (I);
2. passiivne ja keskkonnast sõltuv (II);
3. aktiivne ja keskkonnast sõltumatu (III);
4. passiivne ja keskkonnast sõltumatu (IV).

Üllaltoodud õpilaste tüübid ootavad õppimiselt erinevat. Lähtuvalt õppija tüübist sõltub õppemeetodite valik.

Aktiivne ja keskkonnast sõltuv õppija ootab abi, selgeid reegleid, toetavaid suhteid õpperühmas, tunnustust, pidevat tagasisidet, võimalust esile tõusta. Sellise tüübi õppijatele sobivad järgmised meetodid: rühmatöö, juhtumiõpe, kirjalik ajurünnak ja mängud.

Passiivne ja keskkonnast sõltuv õppija ootab võimalust vaikselt kuulata ja jälgida, et teda õpetataks targaks, õigeid teadmisi ja valmis lahendusi, võimalust sulanduda teistega ja kriitikast hoidumist. Õppemeetoditest sobivad neile loeng, seletus ja juhendamine.

Aktiivne ja keskkonnast sõltumatu õpilane ootab väliste nõudmiste ja kontrolli puudumist, võimalust küsida ja aktiivselt toimuvasse sekkuda, eriarvamuste esilekerkimist, ebatraditsioonilisust, individuaalse silmapaistmise võimalusi. Kolmanda tüübi õpilastega õppetöös kasutatakse rollimänge, dramatiseeringuid, intervjuusid ja aktiivseid arutelusid.

Passiivne ja keskkonnast sõltumatu ootab, et teda rahule jäetaks, võimalust iseseisvalt töötada, võimalust osaleda õpingutes siis, kui see tundub talle vajalik, väliste nõudmiste ja kontrolli puudumist, sõltumatu vaatleja rolli. Antud tüübi õpilastele sobivad iseseisva õppimise viisid on referaadid, rühmatöös vaatleja roll, iseseisev töö juhendi alusel.

3. EESTI KEELT TEISE KEELENA ÕPPIVATE ÕPILASTE KÜSITLUS

3.1. Eesti keelt teise keelena õppivate õpilaste küsitluse valim ja tingimused

2012/2013. õppeaasta jooksul viis magistritöö autor läbi küsitluse teemal “Eesti keele õpetamine mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega gümnaasiumide 10.-12. klassides”. Küsitlusest võtsid osa vene õppekeelela mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide ja statsionaarse õppega koolide gümnaasiumiastme õpilased. Oli koostatud neli küsimustikku. Üks oli mõeldud mittestatsionaarse õppega koolide õpilastele, teine statsionaarse õppega koolide õpilastele, kolmas mittestatsionaarse õppega koolide õpetajatele ja neljas statsionaarse õppega koolide õpetajatele. Küsitlute valikul lähtuti põhimõttest hõlmata küsitlusega kõikide Eestis asuvate mittestatsionaarse õppega koolide ja valimiku erinevate regioonide statsionaarse õppega koolide õpilasi. Küsitleti 41 õpilast mittestatsionaarse õppega koolist ja 43 õpilast statsionaarse õppega koolist. Õpilased olid Kohtla-Järve, Narva ja Tallinna mittestatsionaarse õppega koolidest. Statsionaarse õppega koolidest võtsid küsitlusest osa õpilased Kohtla-Järve ja Kallaste gümnaasiumist.

Nii mittestatsionaarse kui ka statsionaarse õppega koolidest osales küsitluses rohkem tütarlapsi, neid oli vastavalt 53,7% ja 67,4%. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide vastajad on vanuses alates 16-eluaastast kuni 40-eluaastani, seega keskmine vanus on 21 aastat, statsionaarse õppega koolide õpilaste keskmine vanus aga 18 aastat. Enamik mittestatsionaarse õppega koolide õpilastest õpib 10. klassis (50%), iga kolmas neist lõpuklassis (35%) ja ülejäänud 11. klassis. 33 õpilast ehk 76,7% statsionaarse õppega koolide küsimustikule vastajat õpib 12. klassis, peaaegu iga viies neist 11. klassis ja ainult kaks õpilast 10. klassis.

Küsitluse eesmärgiks oli uurida, millised probleemid tekivad õpilastel eesti keele õppimisel, mis põhjustel õppijate arvates nad valdavad või ei valda keelt tasemel, mida eeldab riiklik õppekava.

Samuti küsitles autor mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega koolide eesti keele teise keelena gümnaasiumiastme õpetajaid. Kuna küsimustele vastas vähe õpetajaid, ei ole

käesolevas töös õpetajate küsitluse analüüsi eraldi välja toodud. Õpetajad, kes võtsid osa küsitlusest, õpetavad eesti keelt nendele õppijatele, kes osalesid anketeerimises. Kõige enam küsitletutest õpetab gümnaasiumiastmes üle 15 aasta. Õpetajate keskmine tööstaaz 10.-12. klassides on umbes 15 aastat.

Vastavalt gümnaasiumi riiklikule õppekavale liigendub muukeelsetes koolides gümnaasiumi eesti keele ainekava 9 kohustuslikuks kursuseks, s.t., et 10.-12. klassides on igal õppeaastal 3 riigikeele kursust (RÕK). Aineõpetajate andmete järgi vastab kahe mittestatsionaarse õppega kooli eesti keele kursuste arv täpselt gümnaasiumi riiklikule õppekavale. Ülejäänud mittestatsionaarsetes ja kõikides statsionaarse õppega koolides on peale kohustuslike kursuste veel lisatunnid valikainetundide arvelt. Nii on ühes gümnaasiumis mittestatsionaarse õppega 10.-12. klassides kokku 13 eesti keele tundi nädalas. Statsionaarse õppega koolides on üle 14 eesti keele tunni nädalas.

3.2. Küsitlustulemuste analüüs

Mittestatsionaarse õppega koolide õpilastele mõeldud ankeet sisaldas 9 küsimust ja statsionaarse õppega koolide õpilastele mõeldud ankeet 8 küsimust. Esimeste küsimuste eesmärgiks oli uurida mitu aastat ja kus on õppinud õpilased eesti keelt ning milliste probleemidega on nad puutunud kokku eesti keele õppimise käigus.

1. Kui kaua olete eesti keelt õppinud?

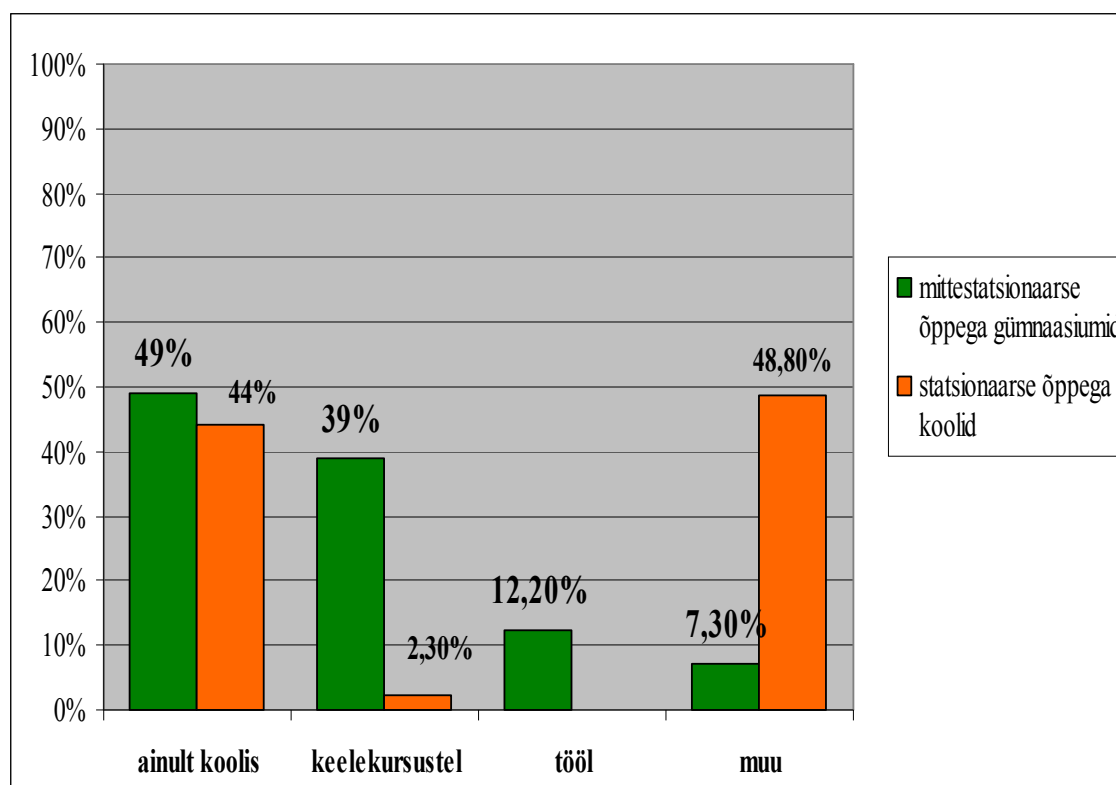
Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilased on riigikeelt õppinud keskmiselt 9 aastat, kuid leidub ka neid, kes on õppinud seda ainult 4 kuud. 19,5% ehk 8 vastanutest (mittestatsionaarse õppega koolides) on õppinud keelt vähem kui 5 aastat. Statsionaarse õppega koolide õppijad õpivad keskmiselt eesti keelt 12 aasta jooksul. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilaste seas on selliseid, kes erinevatel põhjustel ei ole õppinud eesti keelt üldse või teevad seda pika pausi järel.

2. Kus Te olete õppinud keelt?

- ainult koolis;
- keelekursustel;
- tööl;
- muu.

Tulemused näitasid, et 49% mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide ja 44% statsionaarse õppega koolide õpilastest õpib riigikeelt ainult koolis. Mis puutub keele õppimisse pärast kooli, siis lisavõimalust kasutavad rohkem mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilased. Võib järeldada, et nad on enam motiveeritud keele õppele ja soovivad jõuda sellisele keeletasemele, mis vastab gümnaasiumiastme õpilaste omale. 39% selliste koolide õpilastest käib keelekursustel, samal ajal kui statsionaarse õppega koolis õppijatest ainult 2,3%.

Eesti keele õppimiseks on erinevad võimalused ja kohad, kus saab seda teha. Õpilased õpivad keelt samuti tööl, keelelaagrites, eraõpetajaga, eesti televisiooni vaadates ja suheldes sõpradega.

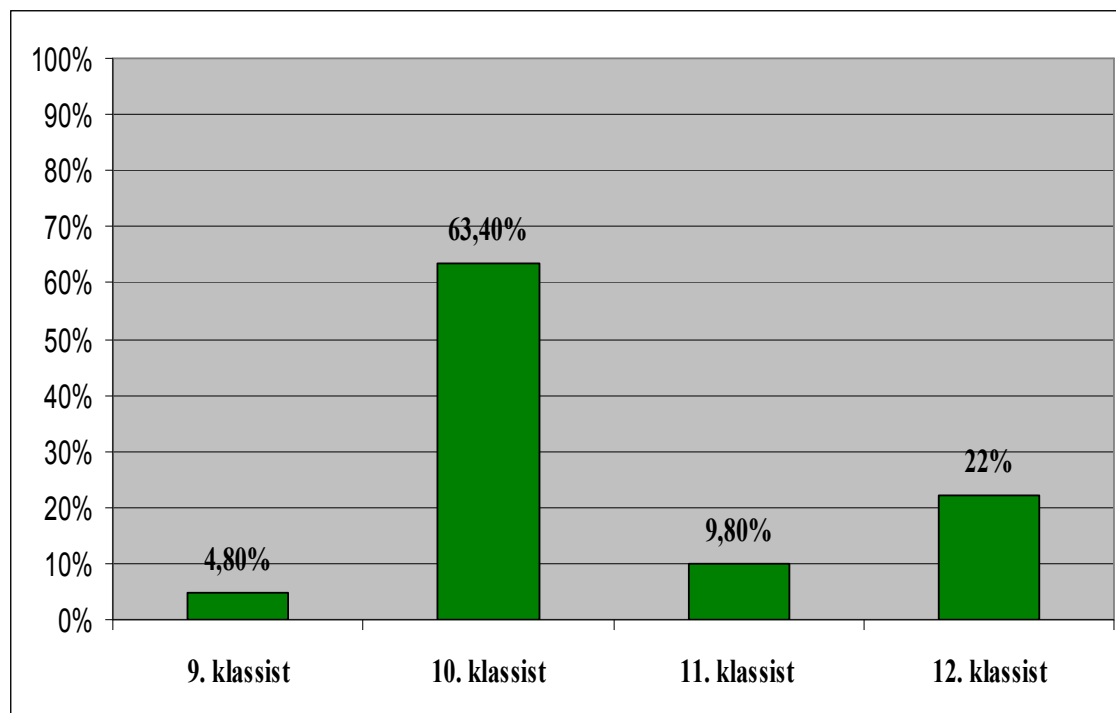

Joonis 2. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide ja statsionaarse õppega koolide õpilaste keeleõppe võimalused

Lähtudes saadud küsitluse andmetest, võib teha järelduse, et mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilased õpivad riigikeelt rohkem kooli kõrval ka teistes kohtades. Neid on 58,5%, statsionaarse õppega koolides aga 51,1%, seega vahe on 7,4%.

3. Mitmendast klassist õpite mittestatsionaarse õppega gümnaasiumis?

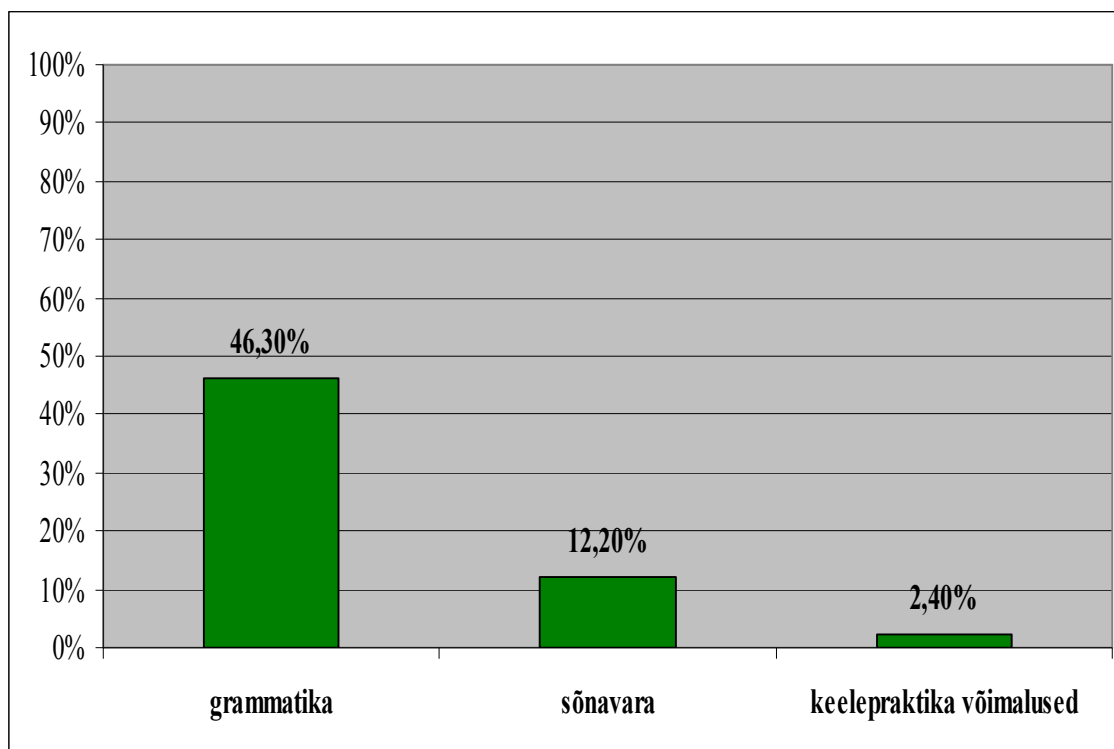
Iga aasta on küllaltki suur hulk lapsi, kes jätab põhi- ja keskkooli pooleli. Osa neist otsustab minna tööle, osa ei lõpeta klassi või kooli perekondlikel, tervislikel põhjustel, osa aga lihtsalt ei soovi õppida. Kuid mõni aasta hiljem mõistab osa inimesi, et haridus ikkagi on elus vajalik, ilma selleta ei saa hakkama. Sel põhjusel tulevad nad mittestatsionaarse õppega gümnaasiumi, kus saab edukalt õppida, vaatamata vanusele gümnaasiumi lõpuni.

Joonis 3. Õppimise ajaperiood mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides

Küsitlusest selgus, et umbes kolm viiendikku õppijatest õpib mittestatsionaarse õppega gümnaasiumis 10. klassist. Iga viies õpilane tuli õppima ainult gümnaasiumi lõpuklassi. Vähem on neid, kes õpib alates 11. klassist ja ainult 2 õpilast lõpetas põhikooli ning jätkab oma õpingut sama kooli gümnaasiumiastmes.

4. Milliste probleemidega puutusite kokku eesti keele õppimise käigus?

Joonis 4. Probleemid eesti keele teise keelena õppimisel mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides

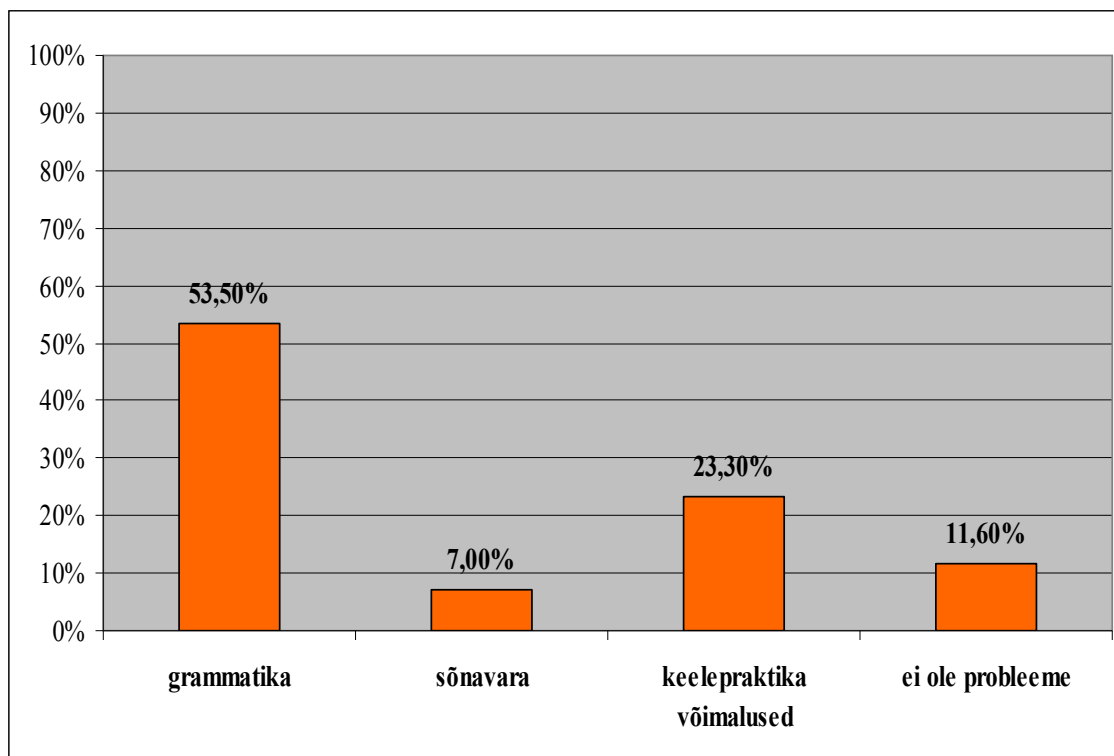
Õpetajad märkisid õpilaste erinevat keeletaset. Põhjusteks võivad olla:

- õpilaste pikk paus õppimises;
- eestikeelse keskkonna puudumine nii Ida- Virumaal kui ka Peipsimaal;
- õpilased ei õppinud hästi eesti keelt juba põhikoolis.

Lisaks sellele, et õpilaste keele valdamine on erinev, ei saa mittestatsionaarse õppega õppijad alati erinevate põhjuste tõttu koolis käia. Seda märkisid kõik aineõpetajad.

Analüüsides probleeme eesti keele õppimisel gümnaasiumiastmes, võib näha, et nii mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide kui ka statsionaarse õppega koolide õpilaste arvates tekivad neil peaaegu ühesugused probleemid. Olulisi probleeme on kolm. Nende hulgas panid esimesele kohale nii mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide kui ka statsionaarse õppega koolide õpilased raskuse grammatikaga. Selle oli välja toonud umbes 46,3% mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide küsitatud õpilastest ja 53,5% statsionaarse õppega koolide õpilastest. Tähtsaks probleemiks märkis 5 mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilast seda, et vabalt suhelda ja kasutada

keelt täies mahus takistab neil piisava sõnavara puudumine, kuid statsionaarse õppega gümnaasiumides leidsid neid ainult kolm.

Joonis 5. Probleemid eesti keele teise keelena õppimisel statsionaarse õppega koolides

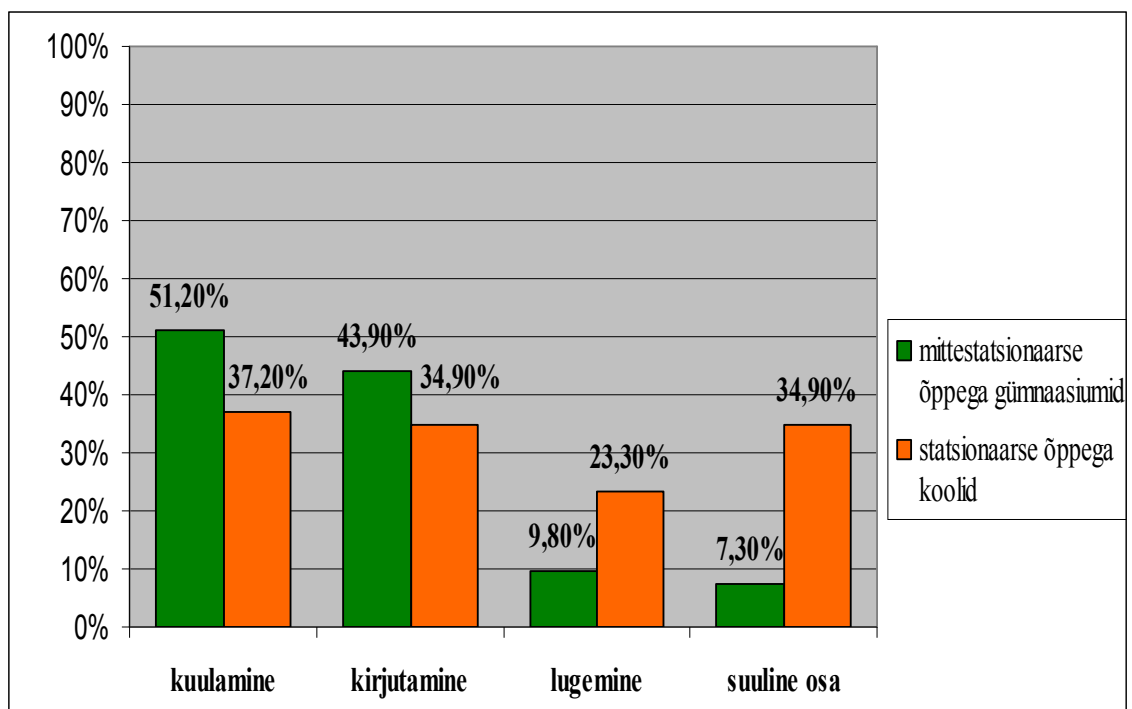
Kui rääkida probleemidest, millega puutusid kokku eesti keele õppimise käigus gümnaasiumiõpilased, siis enam toodi välja vähene võimalus keelt praktiseerida. Niimoodi arvab iga viies õpilane statsionaarse õppega koolidest ja ainult üks õpilane mittestatsionaarse õppega gümnaasiumidest. Statsionaarse õppega aineõpetajate arvates kuuluvad probleemide hulka samuti õpilaste motivatsiooni ja kodu toetuse puudumine ning koduste tööde mittetegemine.

5. Mis on Teie jaoks eesti keele õppimisel kõige raskem? Miks?

- Kuulamine;
- kirjutamine;
- lugemine;
- suuline osa.

Vastates antud küsimustele, märkis enamik õpilastest mitut osaoskust. Oli ka selliseid, kes panid kirja korraga kolm osaoskust.

Tulemused näitasid, et 51,2% mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilaste arvates on eesti keele õppimisel kuulamine kõige raskem osa. Põhjuseks on see, et plaadile lindistatud kõne on väga kiire tempoga ja õpilased ei jõua jälgida kõnelejat. Tihti on ka kõne arusaamatu või paha kvaliteediga helisalvestus. Samuti ei ole lihtne kirjalik osa (43,9%), mille põhjuseks on nõrgad teadmised grammatikas ja seetõttu teevad õpilased palju vigu. Teised osaoskused on õppijatele kergemad. Oli ootamatu, et võrreldes kirjaliku osaga, tekib õpilastel rääkimisega vähem raskusi. Mõned nendest tunnevad suhtlemise käigus pinget. Vähe probleeme valmistab lugemisosa (4 õpilast). Siin tekib raskus saada tekstis mõttest aru, kuna sõnavara pole piisavalt rikas. See on subjektiivne arvamus, mis ei pruugi alati tegeliku olukorraga kattuda.

Joonis 6. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide ja statsionaarse õppega koolide õpilaste raskused erinevate osaoskustega

Diagrammist võib järeldada, et statsionaarse õppega koolide õpilaste arvates tekib neljast osaoskusest võrdselt probleeme kolme osaoskusega. Need on kuulamine, kirjutamine ja suuline osa. Igal kolmandal õppijal on sellega raskusi. Kõige vähem on raskusi lugemisosa. Sama tulemus oli mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides, kuid statsionaarse õppega koolide gümnaasiumiastmes on õpilasi, kellel ikkagi on raske

lugeda tekste ja teha erinevat tüüpi ülesandeid 13,5% võrra rohkem kui täiskasvanud õppijatel.

Pedagoogide küsitluse järgi on näha, et kõik õpetajad rakendavad eesti keele tundides suhtlusmeetodeid, 66% mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega gümnaasiumide küsitatud õpetajatest eelistab traditsioonilisi õppemeetodeid ja ainult üks mittestatsionaarse õppega gümnaasiumi õpetaja humanistlikke meetodeid.

Analüüsides eesti keele traditsiooniliste õppemeetodite kasutamist mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega koolides, võib öelda, et õpetajad kasutavad kõiki traditsiooniliste õppemeetodite alaliike. Küsitlus kinnitas, et õpetajad pööravad suurt tähelepanu õpitava keele grammatikale ja erinevate osaoskuste arendamisele. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumi õpetajad eelistavad rakendada tundides audiolingvaalseid ja lugemismeetodeid (66% õpetajatest). Iga kolmas õpetaja armastab kasutada grammatika-, tõlke- ja kognitiivseid meetodeid. 33% statsionaarse õppega koolide õpetajatest rakendab oma töös grammatika-, tõlke-, otsest ja lugemismeetodeid.

Kui rääkida suhtlusmeetoditest, siis õpetajad rakendavad tundides kommunikatiivse meetodi puhul järgmisi õppevõtteid: arutus, vestlus, rollimängud, ümberjutustus, diskussioonid. Antud õppevõtted arendavad mõtlemise paindlikkust ja oskust näha probleeme läbi teiste inimeste silmade, arendavad rääkimisoskust ja kinnistavad õpitud sõnavara. Suhtleva - kogemusliku õppemeetodi võtetest rakendatakse aga ajurünnakut, rühma- ja paarisarutelu, intervjuerimist. Ülesandepõhise keeleõppe võtetest kasutavad õpetajad oma töös erinevaid tüüpe ülesandeid, mis võimaldavad kasutada keelt oma mõtete ja arvamuste väljendamiseks. Suhtlusmeetodite kasutamine tundides paneb õpilasi mõtlema, võimaldab aktiivselt osaleda ja tegutseda, oma arvamust väljendada. 33% mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpetajatest rakendab humanistlikke meetodeid, sellest küll ainult sugestiivõpet. Sugestiivõppe abil aktiveeritakse õppijate alateadvust, võetakse maha pinged, suhtutakse vigadesse tolerantset. Põhjuseks, miks paljud õpetajad väldivad humanistlikke keelemetodeid, on see, et nad kasutavad traditsioonilisi ja suhtlusmeetodeid. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides õpivad ka sellised õpilased, kes ei käi erinevate põhjuste tõttu iga päev koolis. Sellepärast on raske kasutada eesti keele teise keelena tundides vaikset õppemeetodit, mis eeldab, et õpetaja on tunnis võimalikult vaikne, aga õpilased püüavad ise selgeks saada õpitava keele struktuuri. Antud meetod ei ole mõeldud kiireks suhtluskeele omandamiseks, aga

enamikul mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilastest on nõrk eesti keele oskuse tase ja õpetajad püüavad anda maksimaalsed teadmised riigieksami sooritamiseks.

Eesti keele õpetamine täiskasvanutele erineb selle õpetamisest lastele. Küsitluse põhjal võib järeldada, et täiskasvanud suhtuvad keele õppimisse teadlikumalt kui lapsed, sest nad on rohkem õppimisest huvitatud. Nagu juba varem oli mainitud (vt lk 10), teavad üldjuhul täiskasvanud õpilased täpselt, mida tahavad saavutada ja mille jaoks nad on tulnud kooli õppima. See tähendab, et nendel on olemas õpimotivatsioon ja tahe õppida. Samas peavad täiskasvanud õppimise kõrvalt tegelema ka paljude muude probleemidega, seetõttu nad ei saa keskenduda ainult õppimisele nagu lapsed. Aga õppekava ja riigieksamid on samad nii mittestatsionaarse õppega koolides kui ka statsionaarse õppega gümnaasiumides.

Õpetajate arvates on täiskasvanud õpilastel rohkem probleemilahendus- ja analüüsimisoskust ning iseseisvust ülesannete lahendamisel. Sedasama mõtet väljendavad ka raamatus “Andragoogika” selle autorid Talvi Märja, Merle Lõhmus, Larissa Jõgi. Laste õpetamine on pikaajaline süsteemne tegevus, kus õpitav materjal kordub ja sellele lisandub uus materjal. Lapsed vajavad rohkem näitlike ja mänguliste võtete kasutamist.

Õpetajad peavad oluliseks täiskasvanute õpetamisel õppijate motiveerimist. Niimoodi vastas 66% õpetajatest. Nagu mainitud, täiskasvanud õpilastel on suur õpimotivatsioon. See aspekt käib nende täiskasvanute inimeste kohta, kes tulid õppima kooli eesmärgistatult. Kuid on ka 17- aastaseid ja vanemaid õpilasi, kes tulevad 10. -12. klassi kohe pärast statsionaarse õppega koolist või kutsekoolist väljaheitmist. Nendel puudub tahe õppida. Pedagoogid peavad kõige olulisemaks täiskasvanute õpetamise puhul ka toetavat õhkkonda klassis. Täiskasvanu reageerib valuliselt igasugusele püüdele tema isikut, oskusi, teadmisi, arusaamu või käitumist naeruvääristada. Õppes peaks ennast turvaliselt tundma iga õppija. Täiskasvanu eelistab olukorda, kus ta saab olla koostööpartneriks, võrdseks kaaslaseks nii õpetajale kui ka klassikaaslastele.

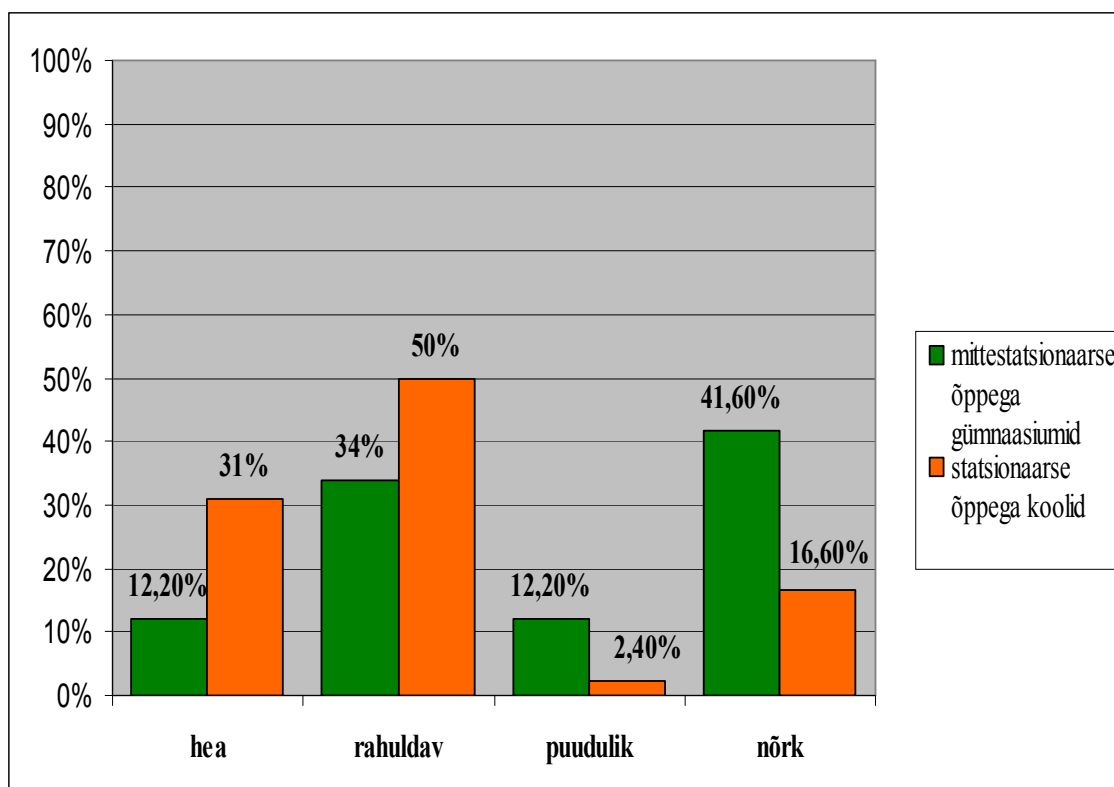
Nii täiskasvanuid kui ka lapsi õpetades tuleb suurt tähelepanu pöörata isiksuse erivajadustega arvestamisele. Iga inimene on individuaalne ja lähtudes sellest, ei tohi ühtemoodi suhtuda õpilastesse ja ka nõuda nendelt samade mõõdupuude järgi.

Järgmised küsimused on seotud õpilaste keele valdamistasemega. Eesmärgiks oli uurida, kuidas õppijad ise hindavad oma keeleoskust ja millisel määral saavad nad riigieksamiga hakkama.

6. Kuidas hindate oma eesti keele oskust? Miks just nii?

- Väga hea;
- hea;
- rahuldav;
- puudulik;
- nõrk.

Selles küsimuses ei langenud mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega gümnaasiumide õpilaste arvamused kokku. Vastustes oli väga suur vahe. Iga teine statsionaarse õppega koolide õpilastest hindas oma keeleoskust rahuldavaks, mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õppijatest aga hindas end samal tasemel 16% võrra vähem õpilasi. Enamik täiskasvanutest pani endale hinde „nõrk” (41,6%), hindegas „hea” ja „puudulik” on end hinnanud võrdselt 12,2% küsitlusest osavõtjaid. Kui rääkida statsionaarse õppega gümnaasiumide õpilaste riigikeele oskusest, siis võib öelda, et iga kolmanda õppija arvates valdab ta keelt heal tasemel ja 7 õpilast nõrgal tasemel.

Joonis 7. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide ja statsionaarse õppega koolide õpilaste keeleoskuste hinnang

Lähtudes saadud küsitluse andmetest, võib tõdeda, et täiskasvanud inimesed hindavad end rangemalt. Tegelikult on iseend hinnata väga raske. Lapsed ei tee seda väga tõsiselt, sest suhtuvad ellu ja õppimisse lihtsamalt, aga täiskasvanud inimesed hindavad ise oma oskusi objektiivsemalt. Seda näitas küsitlus. Tuleb ka märkida, et mitte ükski vastanutest ei julgenud öelda, et valdab eesti keelt väga hästi. Õpetajate küsitlusest selgub, et kolmandik erinevate koolide riigikeele õpetajatest on rahul oma õpilaste eesti keele oskuse tasemega.

Selleks, et saavutada paremaid tulemusi, tuleb pedagoogide arvates regulaarselt õppida. Õpilane peab ise tegema lisatööd, et korvata oma puudujäägid, käima kõikides tundides ja sooritama kõik ülesanded. Keelt on vaja õppida ka väljaspool klassiruumi, kasutades olemasolevaid võimalusi. Selleks sobivad TV, raadio, meedia.

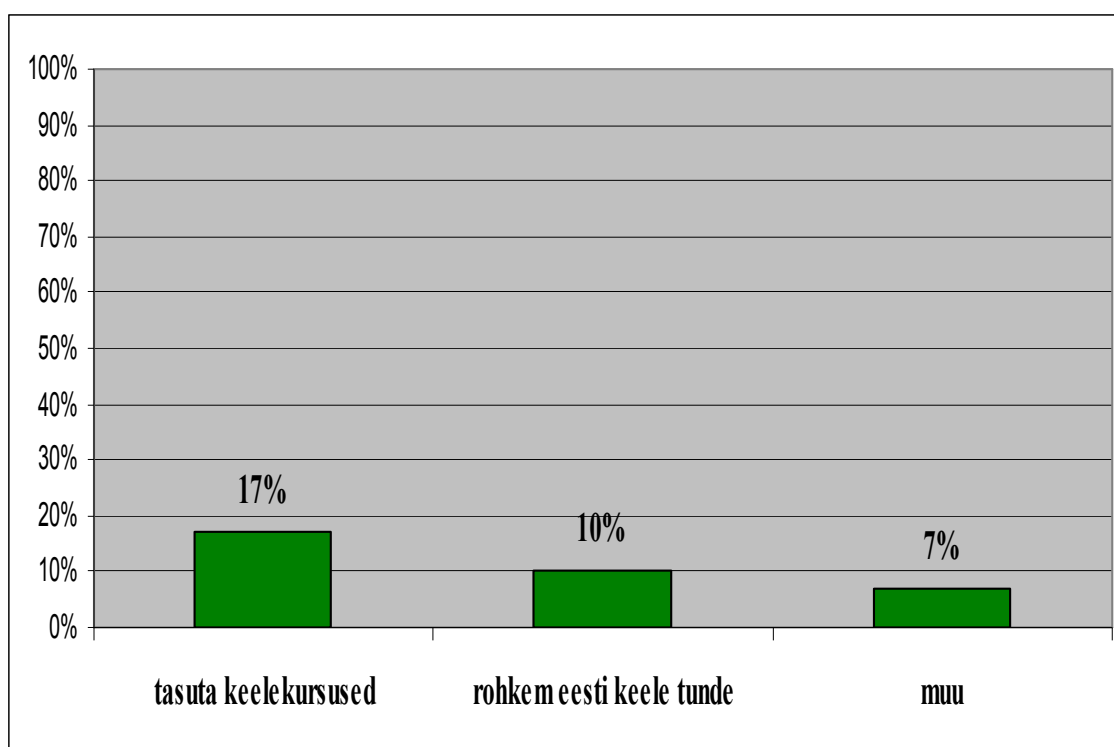
Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumi õpetaja märkis, et selleks, et õpilased valdaksid keelt, tuleb suurendada tundide arvu nädalas, sest on selliseid mittestatsionaarse õppega gümnaasiume, milles 10.-12. klassides on ainult kolm eesti keele tundi nädalas. Suurt rolli koolilõpetajate riigikeele oskuse tasemes mängib keeleteadmiste tase, mille lapsed saavad põhikoolis. Nõrgad keeleteadmised ja väike sõnavara 9. klassi lõpus ja õpihimu puudumine gümnaasiumis ei taga 12. klassi lõpuks nõutavat keeletaset.

7. Kus Te kasutate eesti keele oskusi?

Kõige rohkem õpilasi kasutab eesti keele oskust koolis eesti keele tundides. Neid oli statsionaarse õppega koolides 33 õpilast ehk 76,7% ja mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides 25 õppijat ehk 61%. 9 õpilast ehk 21% statsionaarse õppega koolidest rakendab keelt tuttavate ja sõpradega suheldes ning kauplustes kaupade ostmisel. Ülejäänud kohad, kus statsionaarse ja mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide vene emakeelega õpilased räägivad riigikeelt, olid järgmised: internet, kursused, võistlused, kodu, ekskursioonid, raamatuid lugedes, eesti televisiooni vaadates. Täiskasvanud inimeste hulgas leidis selliseid, kes kasutavad eesti keelt tööl (7,3%). 7 õppija ehk 17% mittestatsionaarse õppega gümnaasiumi õpilaste arvates ei ole meie regioonis võimalust suhelda riigikeeles.

8. Mida võiks teha kool Teie arvates edukamaks keeleõppeks?

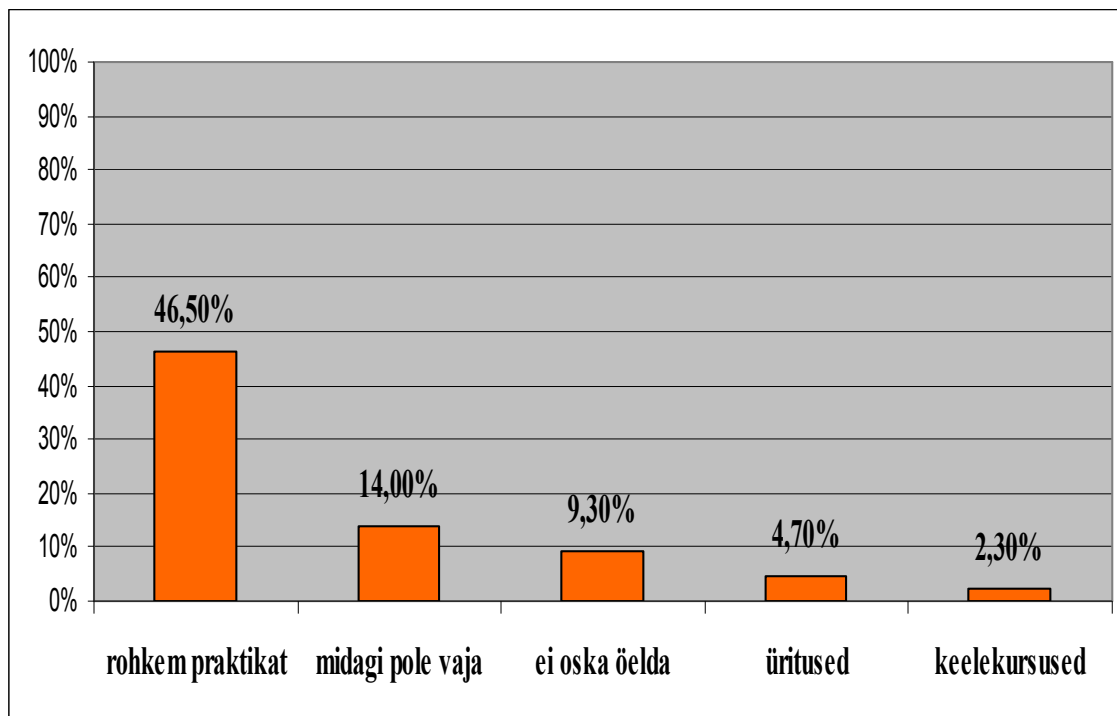
Vastates antud küsimusele, pakkus 17% mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilastest, et edukamaks keeleõppeks tuleb läbi viia tasuta eesti keele kursuseid. Statsionaarse õppega koolides õppijatest pidas keelekursust oluliseks ainult üks õpilane. Võib tõdeda, et igal aastal korraldavad koolid projekti raames oma õpilastele selliseid kursusi, nii toimub ka mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides. Täiskasvanud õpilased sooviksid rohkem eesti keele tunde nädalas. Sellega oli nõus 4 õpilast ehk 10% vastanutest. Vastavalt gümnaasiumi riiklikule õppekavale peab olema vähemalt 9 eesti keele kursust, kuid paljud koolid pööravad rohkem tähelepanu keeleõppimisele ja oma tunnijaotusplaani pannakse gümnaasiumiastmesse üle 9 eesti keele kursuse. Vähem populaarsed ettepanekud mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilaste puhul olid järgmised: korraldada eestikeelseid keelelaagreid ja üritusi, saata õpilased eesti peredesse. Neid pidasid oluliseks üksikud õppijad.

Joonis 8. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilaste ettepanekud edukamaks keeleõppeks

Analüüsides statsionaarse õppega koolide õpilaste vastuseid, võib järeldada, et kõige levinum ettepanek oli see, et anda rohkem võimalust eesti keele praktikale väljaspool kooli. 46,5% õpilastest arvab niimoodi. Siia kuuluvad projektid eesti koolidega, õpilaste

vahetus, keelelaagrid, reisid. Võrreldes mittestatsionaarse õppega gümnaasiumidega oli statsionaaris 6 õpilast, kelle arvates midagi pole vaja eesti keele õppimisel paremaks muuta, kuna kõik on juba niigi tehtud.

Joonis 9. Statsionaarse õppega koolide õpilaste ettepanekud edukamaks keeleõppeks

4. EESTI KEELE RIIGIEKSAMI TULEMUSTE ANALÜÜS JA KOOLIDEVAHELINE VÕRDLUS

Sihtasutuse Innove Testide korralduskeskusest saadud andmete põhjal on magistritöö autor analüüsinud eesti keele teise keelena kolme viimase õppeaasta riigieksamite tulemusi. Käsitletakse küsitluses osalenud mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega gümnaasiumide riigieksamite tulemusi.

Eesti keele riigieksamite tulemused näitavad, et statsionaarse õppega gümnaasiumide lõpetajate eesti keele oskus on 2010.- 2012. õ.a. jooksul tõusnud 3% võrra, mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides aga 4,2% võrra. Võrreldes 2011. õppeaastaga oli eelmisel õppeaastal keskmine eesti keele riigieksami tulemus tõusnud mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides 2,8 palli võrra ja statsionaarse õppega koolides 1,4 palli võrra.

Tabel 1. Vabariigi eesti keele riigieksamite keskmised tulemused aastatel 2010-2012
Sihtasutuse Innove Testide korralduskeskuse andmete järgi

	Statsionaarse õppega koolid	Mittestatsionaarse õppega koolid
2010.õ.a.		
kirjutamine	9,3	7,5
kuulamine	12,0	11,3
lugemine	12,7	11,7
keelestruktuur	10,7	9,2
suuline osa	13,2	13,1
Keskmine tulemus	57,9	52,8
2011.õ.a.		
kirjutamine	9,0	7,2
kuulamine	12,6	11,3
lugemine	13,1	12,5
keelestruktuur	9,9	8,7

suuline osa	13,7	12,6
Keskmine tulemus	58,3	52,3
2012.õ.a.		
kirjutamine	8,6	7,4
kuulamine	14,3	13,4
lugemine	12,7	11,9
keelestruktuur	10,3	8,9
suuline osa	13,8	13,5
Keskmine tulemus	59,7	55,1

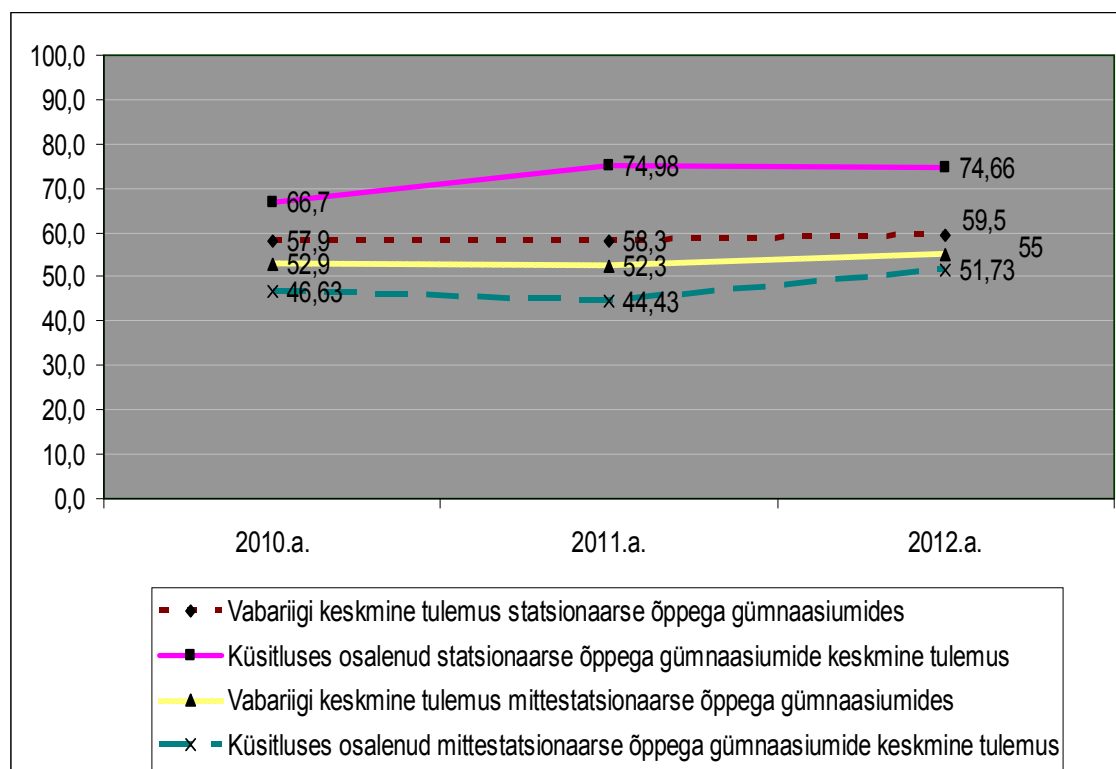
Analüüsid tulemusi, võib järeldada, et statsionaarse õppega ja mittestatsionaarse õppega koolides oli 2010. a. ja 2011. a. kõige parem tulemus suulises osas, 2012. a. aga statsionaarse õppega koolides kuulamise osas ja mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides suulises osas. See tulemus on sarnane mittestatsionaarse õppega koolide õpilaste arvamusega, kes osales küsitluses, kuna ainult 7,3% õppijatest tekib rääkimisega raskusi (vt joonis 6). Statsionaarse õppega koolide gümnaasiumiastme õpilaste arvates aga igal kolmandal neist on raskusi kuulamisega. Andmetest selgub, et kõige stabiilsem statsionaarse õppega koolides kolme õppeaasta jooksul oli suulise osa tulemus, mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides kirjutamisosa tulemus, kuigi kirjutamisosa keskmine tulemus ei ole eriti kõrge (6,14). See langeb õpilaste arvamustega kokku, kuna 43,9% neist on kirjutamisega raskus. Statsionaarse õppega koolide suulise osa keskmine tulemus on kolme õppeaasta jooksul 17,4 punkti. Statsionaarse õppega koolide õpilaste arvates tekib aga igal kolmandal neist probleeme suulise osaga (vt joonis 6).

Gümnaasiumide riigikeele õpetajad pööravad õppeprotsessis suurt tähelepanu õpilaste suhtlemisoskuse arendamisele ja enamik õpetajatest nii mittestatsionaarse õppega kui ka statsionaarse õppega gümnaasiumides kasutavad traditsioonilisi meetodeid.

Kui võrrelda mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega gümnaasiume erinevate keele osaoskuste kaupa, võib öelda, et statsionaarse õppega koolides on viies osaoskuses igal aastal kõrgemad tulemused kui mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides. Vahe on kolme aasta jooksul statsionaarse ja mittestatsionaarse õppega gümnaasiumidest umbes 5 palli. See on loomulik, sest nagu oli juba varem mainitud, mittestatsionaarse õppega

gümnaasiumides on väga erinev õpilaste riigikeele oskuse tase ja väiksem eesti keele tundide arv nädalas kui statsionaarse õppega koolides (lk 18).

Kui käsitleda küsitluses osalenud koolilõpetajate riigieksamitel saadud tulemusi ja vabariigi keskmisi tulemusi, tuleb tõdeda, et küsitluses osalenud statsionaarse õppega gümnaasiumide keskmised tulemused on 19 protsendi võrra kõrgemad kui vabariigi keskmised tulemused. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide puhul võib märgata vastupidist tendentsi. Küsitluses osalenud mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides on riigieksamite keskmised tulemused nõrgemad 11% võrra kui vabariigi keskmised tulemused mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides. Kõige suurem vahe oli 2011. aastal (7,87 palli), kõige väiksem aga oli viimasel õppeaastal (3,27 palli). Seda võib näha joonisel 10.

Joonis 10. Eesti keele teise keelena riigieksamite keskmised tulemused aastatel 2010-2012

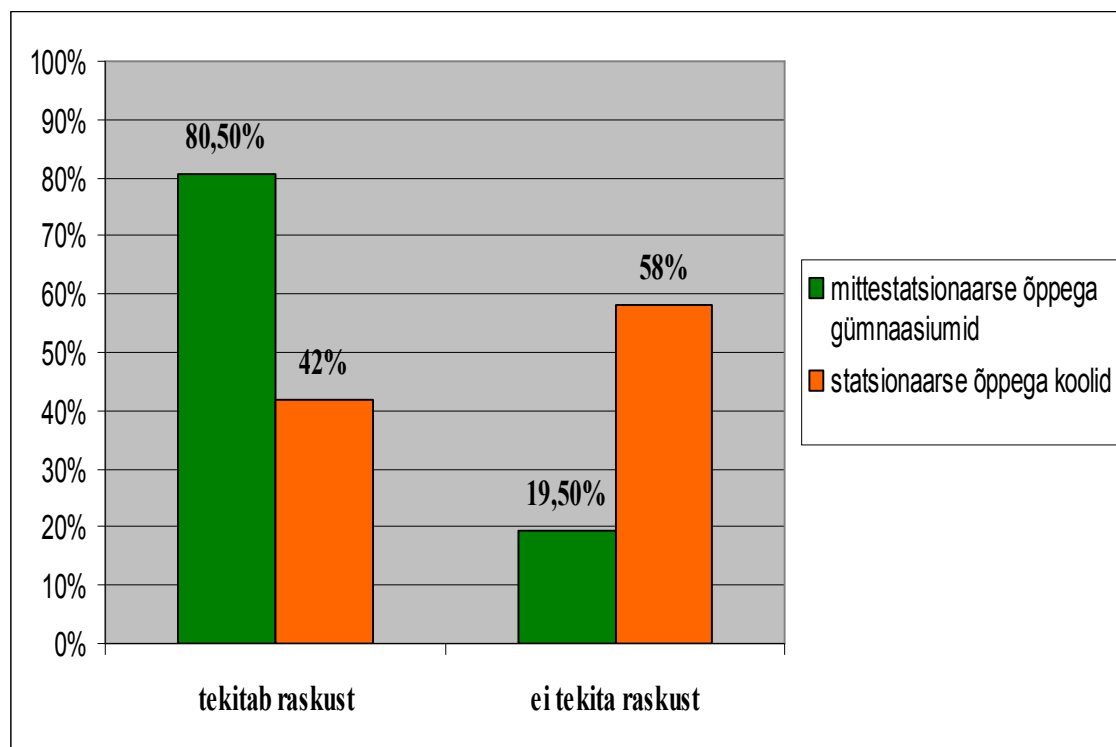
Alates 2014. aasta kevadest sooritab õpilane riigieksami ja lõpetab gümnaasiumi siis, kui ta saab riigieksamil vähemalt 50 punkti sajast. Tänu läbiviidud küsitlustele võib tuua

õpilaste ja eesti keele õpetajate arvamusi gümnaasiumiastme õpilaste riigikeele oskuse taseme kohta. Selle kohta oli mõeldud osa küsitluses esitatud küsimusi.

9. Kas Teil tekitab raskusi eesti keele riigieksami sooritamine 50 punktile?

- Jah;
- ei.

Juba vastustest küsimusele 6 (vt lk 26), oli näha, et enamikule täiskasvanud õpilastest tekitab raskusi riigieksami sooritamine 50 punktile. See oli ootuspärane, sest nõrga riigikeele osaoskustega õppijatest mõned ei saa hakkama praegugi riigieksami sooritamisega 20 punktile. 50-punktise eksamikünnise kehtestamisel eesti keele riigieksami sooritajate arv suure tõenäosusega veelgi langeb. Joonisel 11 toodud andmete järgi selgub, et suurem osa mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õppijatest ei soorita riigieksamit ja neist ainult viiendik saab hakkama. Umbes samuti arvavad ka osa küsitluses osalenud mittestatsionaarse õppega koolide õpetajatest. Nende arvates iga neljandik sooritab riigieksami. See on väga nõrk tulemus, sest tuleb välja, et neli viiendikku lõpetajatest peab tegema järeleksami.

Joonis 11. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide ja statsionaarse õppega koolide õpilaste hinnang

Kui rääkida statsionaarse õppega koolide õpilastest, siis tulemused ei ole nii optimistlikud, nagu tahaks. 58% õppijatest ei karda riigieksamit, sest on kindlad, et sooritavad riigieksamit edukalt, kuid 42% neist arvavad teistmoodi. Seega, võrreldes mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilastega, on statsionaarse õppega koolide õpilaste seas 38,5% võrra kõrgem sooritajate arv.

Erinevalt õpilastest ei julgenud õpetajad ennustada, kui paljud õppijatest saavad eksamiga hakkama. Aga nad on kindlad, et kui gümnaasiumis õpivad motiveeritud noored, kes kasutavad keele õppimiseks iga võimalust, siis see ei ole raske.

5. KUIDAS HINDAVAD MITTESTATSIONAARSE JA STATSIONAARSE ÕPPEGA GÜMNAASIUMIDE ÕPILASED OMA EESTI KEELE VALDAMISE TASET?

Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli analüüsida mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega gümnaasiumide õpilaste keele valdamise taset õppijate arvamuste põhjal. Selleks viis autor läbi küsitluse teemal “Eesti keele õpetamine mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega gümnaasiumide 10.-12. klassides”.

Küsitluse tulemuste analüüsi käigus selgus, et statsionaarse õppega gümnaasiumide õpilased õpivad riigikeelt keskmiselt kauem kui mittestatsionaarse õppega koolide õppijad, viimaste seas oli nii mõnelgi õppimisse tekkinud lühem või pikem paus. Kolm viiendikku küsitletutes õpib mittestatsionaarse õppega gümnaasiumis 10. klassist.

Enamik mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega gümnaasiumide õpilastest on õppinud ja õpib praegu eesti keelt ainult koolis. Mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õppijad on enam motiveeritud keeleõppele ja seetõttu kasutavad rohkem lisavõimalusi kooli kõrvalt. Nad käivad keelekursustel, õpivad keelt tööl, keelelaagrites, eraõpetajaga, eesti televisiooni vaadates ja suheldes sõpradega.

Keelt õppides puutuvad õpilased ja õpetajad kokku erinevate probleemidega. Nende probleemide hulka kuuluvad nii mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide kui ka statsionaarse õppega koolide õpilaste jaoks raskused keele grammatikaga, piisava sõnavara puudumine ja vähene keelepraktika võimalus. Pedagoogide arvates on kõige suurem raskus eesti keele õppimisel see, et õpilastel on erinev riigikeele oskuse tase ja mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides lisandub õpilaste vähene osavõtt õppetööst.

Eesti keele õppimisel kõige keerulisemad osaoskused on mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilaste jaoks kuulamine ja kirjutamine. Puudulik kirjutamisoskus on seotud nõrkade teadmistega grammatikas. Kõige vähem probleeme on suulise osaoskusega, vaatamata sellele, et kõige rohkem õpilasi kasutab eesti keele oskust ainult koolis eesti keele tundides. Statsionaarse õppega koolide õpilastel tekib võrdselt probleeme kolme osaoskusega: kuulamine, kirjutamine ja suuline osa. Kõige vähem on raskusi lugemisosaga.

Mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega gümnaasiumide õpetajad kasutavad oma töös erinevaid õppemeetodeid ja – võtteid. Nad rakendavad õppeprotsessis suhtlus-, traditsioonilisi õppemeetodeid ja ainult üks õpetaja mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides humanistlikke meetodeid. Kõige enam mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpetajatest kasutavad traditsioonilistest meetoditest võrdselt nii lugemis- kui ka audiolingvaalset keelemeetodit, suhtlusmeetoditest kommunikatiivset meetodit, humanistlikest meetoditest ainult sugestiivõpet. Mis puutub kasutatavatesse keelemeetoditesse statsionaarse õppega koolide eesti keele õpetaja hulgas, siis traditsioonilistest õppemeetoditest eelistavad pedagoogid grammatika- tõlke, otsest ja lugemismeetodeid.

Kolmandik erinevate koolide riigikeele õpetajatest on rahul oma õpilaste eesti keele oskuse tasemega. Mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega gümnaasiumide õpilased hindavad oma eesti keele oskust erinevalt ja rangemalt. Suurem osa täiskasvanutest pani endale hindeks „nõrk”, iga teine statsionaarse õppega koolide õpilastest hindas oma keeleoskust rahuldavaks.

Töö kirjutamise käigus selgus, et probleemid, mis tekivad eesti keele õppes, kajastuvad eesti keele kui teise keele riigieksami tulemustes. Analüüsides riigieksami tulemusi viimase kolme õppeaasta jooksul, tuli välja, et statsionaarse õppega koolides on tulemused viie osaoskuse kaupa kõrgemad kui mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides. Riigieksami tulemused on küsitluses osalenud mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides nõrgemad kui vabariigi keskmised tulemused mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides, kuid tulemused küsitluses osalenud statsionaarse õppega gümnaasiumides on kõrgemad kui vabariigi keskmised tulemused statsionaarse õppega koolides. Andmetest selgub, et mõned nõrga riigikeele osaoskustega õppijad ei saa hakkama praegu riigieksami sooritamise. Võib oletada, et veelgi tõsisem olukord tekib 2014. aastal, kui tuleb sooritamiseks saada vähemalt 50 punkti. Suurema osa mittestatsionaarse õppega gümnaasiumi õppijate arvates ei soorita nad siis riigieksamit, iga teise statsionaarse õppega gümnaasiumi õpilase arvates sooritab ta riigieksamit edukalt.

Järgnevalt esitab autor soovitusel, mis võiksid parandada õpilaste eesti keele valdamise taset, eriti mittestatsionaarse õppega gümnaasiumides.

Lähtudes 2010-2012. aastate vabariigi eesti keele riigieksamite keskmistest tulemustest ja mittetatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilaste arvamustest, on kirjalik osa kõige raskem ja vigaderohkem. Selleks, et parandada kirjutamisoskuse arendamist, tuleb:

- pakkuda õpilastele kirjutamisülesandeid, millega õppijad puutuvad kokku reaalses keelekeskkonnas;
- keerulisemaid grammatilisi konstruktsioone õppida, korrata ja kinnistada järjepidevalt, et need muutuksid harjumuspärasteks;
- teiste eesti keeles õpetatavate ainete tundides pakkuda lõimitud õppena regulaarselt võimalust kasutada tüüpilisi keelelisi konstruktsioone, et need muutuksid harjumuspäraseks;
- tekitada õpilastel suulise eneseväljendusvajaduse kõrval rohkem ka vajadust väljendada end kirjalikult;
- analüüsida tehtud vigu ja anda võimalus õpilastel endil leida õiged konstruktsioonid.

Kuna enamik täiskasvanuid hindas oma eesti keele valdamise taset nõrgaks ja nende arvates ei soorita nad riigieksamit 50 punktile, siis on selge, et peale kirjutamisoskuse tuleb arendada ka kõiki teisi eesti keele osaoskusi. Selleks võib mittetatsionaarse õppega gümnaasiumides läbi viia õpilastele tasuta eesti keele kursuseid, teha rohkem lõimitud tunde teiste aineõpetajatega, osaleda eestikeelsetes projektides, reisida ja suurendada eesti keele tundide arvu nädalas. Kui seda koolides ellu viia ja kui õpilased seejuures hakkavad aktiivsemalt osa võtma õppetööst, siis võib saavutada eesti keele õppes häid tulemusi.

KOKKUVÕTE

"Õppida pole kunagi hilja" on ühe mittestatsionaarse õppega gümnaasiumi deviis. Leidus varasemal ajal ja leidub ka tänapäeval täiskasvanuid inimesi, kes ei ole saanud omal ajal keskharidust. Selle võimaluse annavad mittestatsionaarse õppega gümnaasiumid, milles õpib käesoleval õppeaastal 1745 17- aastast ja vanemat õpilast. Selles eas suhtub täiskasvanud inimene õppimisse teismoodi kui laps. Üldjuhul ta teab täpselt, mida õpib ja milleks ta seda teeb.

Meetodi valik ei ole kunagi lihtne, eriti täiskasvanutega töötades. Siin peab kasutama individuaalset õppevormi ja meetodite valik oleneb paljudest faktoritest: õpilaste iseärasused, isiksuse erivajadused ja oskused. Neid erisusi arvestavad mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide eesti keele õpetajad oma igapäevases töös.

Lõputöö autor on läbi viinud küsitluse teemal "Eesti keele õpetamine mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega gümnaasiumide 10.-12. klassides" vene õppekeelega mittestatsionaarse ja statsionaarse õppega koolide gümnaasiumiastme õpilaste ja eesti keele õpetajate seas, mille eesmärgiks oli uurida, millised probleemid tekivad õpilastel eesti keele õppimisel, mis põhjustel õppijate arvates nad valdavad või ei valda eesti keelt gümnaasiumi riiklikule õppekavale vastaval tasemel.

Erinevat tüüpi gümnaasiumide õpilastel tekivad nende arvates eesti keele teise keelena õppimisel sarnased probleemid, mis on seotud nõrkade teadmistega grammatikas, väikese sõnavara olemasoluga ja keelepraktika puudumisega. Olukorra teeb keeruliseks see, et mittestatsionaarse õppega õppijad ei saa pidevalt osaleda õppeprotsessis. Kõik need faktorid kajastuvad eesti keele teise keelena riigieksamite tulemustes, kus mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilaste tulemused on nõrgemad kui statsionaarse õppega koolide õppijate omad. Mittestatsionaarse õppega koolide õppijad hindavad oma eesti keele valdamise taset väga nõrgaks ja see hinnang on põhjendatud, sest langeb kokku riigieksamite murettekitavate tulemustega.

Käesolev töö võib olla kasuks Eesti Keele kui Teise Keele Õpetajate Liidule. Õpetajad võivad kohtumispäevadel jagada oma töökogemusi, teadmisi ning otsida koos lahendusi

tekkinud õppeprobleemidele. Töös esitatud andmed ja analüüs võivad selles aidata. See on kasulik eriti noorõpetajatele, kellel puudub veel töökogemus.

KIRJANDUS

Andragoogika. Täiskasvanute koolitus.

https://docs.google.com/document/d/1siz86hT2SRO7lENO0i36GoTiFZfmbXZXlVNR4Po4Ps/edit?hl=en_US&pli=1#heading=h.bd1rr6-fzylll (vaadatud 09.03.2013).

Eesti = Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsiooni Andras.

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:3U1iJikIa1IJ:www.andras.ee/cient/default.asp%3Fwa_id%3D1150%26wa_id_key%3D+t%C3%A4iskasvanute+g%C3%BCmnaasiumid+eestis&cd=2&hl=et&ct=clnk&gl=ee (vaadatud 21.03.2013).

Eesti keele...2006 = Eesti keele õpetamisest muukeelses koolis 2006. Koost. ja toim.

Kristina Johannes. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.

Eesti suhtluskeeled... = Eesti suhtluskeeled õpiku „Sulle, õpetaja!” metoodiline strateegia. Tartu. 2006.

<http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/667/janeseanne.pdf?sequence=5> (vaadatud 13.03.2013).

Elukestev... 2001 = Elukestev õpe Eestis. Artiklite kogumik 2001. Tartu: Tartu Ülikool.

ENE = ENE 1. Eesti Nõukogude Entsüklopeedia. 1985. Tallinn: Valgus.

Jarvis, Peter 1998. Täiskasvanuharidus ja pidevõpe. Teooria ja praktika. Tallinn: SE @ JS.

Karm, Mari 2007. Eesti täiskasvanukoolitajate professionaalsuse kujunemise võimalused. Tallinn: Tallinna Ülikool.

Kidron, Anti 1999. 122 õpetamistarkust. Tallinn.

Kingisepp, Leelo, Elle Sõrmus 2000. Ülevaade võõrkeeleeõppe meetoditest. Tallinn: TEA.

Knowles, M. 1980. The Modern Practice of Adult Education. Chicago: Association Press.

Kuidas... = Kuidas ära tunda keeleõppemeetodeid? Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed.

<http://old.meis.ee/est/keeleoepesoovitusi#meetod> (vaadatud 13.02.2013).

Kureniit, Aino 1986. Täiskasvanupedagoogika. Tallinn: Valgus.

Märja, Talvi 2000. Jäljed. Meenutusi täiskasvanuhariduse lähiajaloost Eestis. Tallinn.

Märja jt = Märja, Talvi, Merle Lõhmus, Larissa Jõgi 2003. Andragoogika. Tallinn: Ilo.

Pedagogitšeskaja... = Педагогическая теория Коменского

http://hghltd.yandex.net/yandbtm?url=http%3A%2F%2Fwww.5ballov.ru%2Fpreferats%2Fpreview%2F33208%2F3&text=%E8%ED%E4%F3%EA%F2%E8%E2%ED%FB%E9%20%EC%E5%F2%EE%E4%20%DF%ED%E0%20%CA%EE%EC%E5%ED%F1%EA%EE%E3%EE#YANDEX_ (vaadatud 16.12.2012).

Pedastsaar= Õppimine ja õpetamine avatud ülikoolis 2005. Koost. Larissa Jõgi. Tartu: Tartu Ülikool.

PGS= Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus. Riigi Teataja. 2010.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/102072012014> (vaadatud 10.10.2012).

Pilli= Õppimine ja õpetamine avatud ülikoolis 2005. Koost. Larissa Jõgi. Tartu: Tartu Ülikool.

Põhjala, Priit 2006. Oma ja võõras loomulik keel.

[http://www.ut.ee/hortussemitoticus/1_2006/pdf/1\(2006\)_pohjala.pdf](http://www.ut.ee/hortussemitoticus/1_2006/pdf/1(2006)_pohjala.pdf). (vaadatud 14.02.2013).

RÕK =Gümnaasiumi riiklik õppekava. Riigi Teataja. 2011, 2.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/120092011002> (vaadatud 03.11.2012).

Täiskasvanukoolituse... 2003 = Täiskasvanukoolituse tahud 2003. Eesti Vabariik. Eesti Vabariik.

Täiskasvanute koolituse seadus. Riigi Teataja. 2011,8.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/118032011008&leiaKehtiv> (vaadatud 03.03.2013).

Õppimine ja õpetamine avatud ülikoolis 2005. Koost. Larissa Jõgi. Tartu: Tartu Ülikool.

ALLIKAD

EHIS = Eesti Hariduse Infosüsteem.

<http://www.ehis.ee/> (vaadatud 15.03.2013).

Sihtasutuse Innove Testide korralduskeskuse andmebaas.

<http://www.narva.ut.ee/sites/default/files/nc/kirjaliketoodejuhend.pdf>

(vaadatud

06.10.2012).

SUMMARY

THE LEVEL OF KNOWLEDGE OF ESTONIAN LANGUAGE IN GYMNASIUMS WITH NON-STATIONARY FORM OF EDUCATION

The purpose of a master's thesis is to analyze the level of knowledge of Estonian language of pupils in gymnasiums with non-stationary and stationary form of education according to the opinion of pupils. For achievement this purpose, the following tasks are set:

- to give the review about the order of training and the contingent at schools with non-stationary form of education,
- to consider the features of adult education
- to interrogate the teachers of Estonian language and pupils of gymnasium
- to analyze and to compare the results of State examinations of Estonian language.

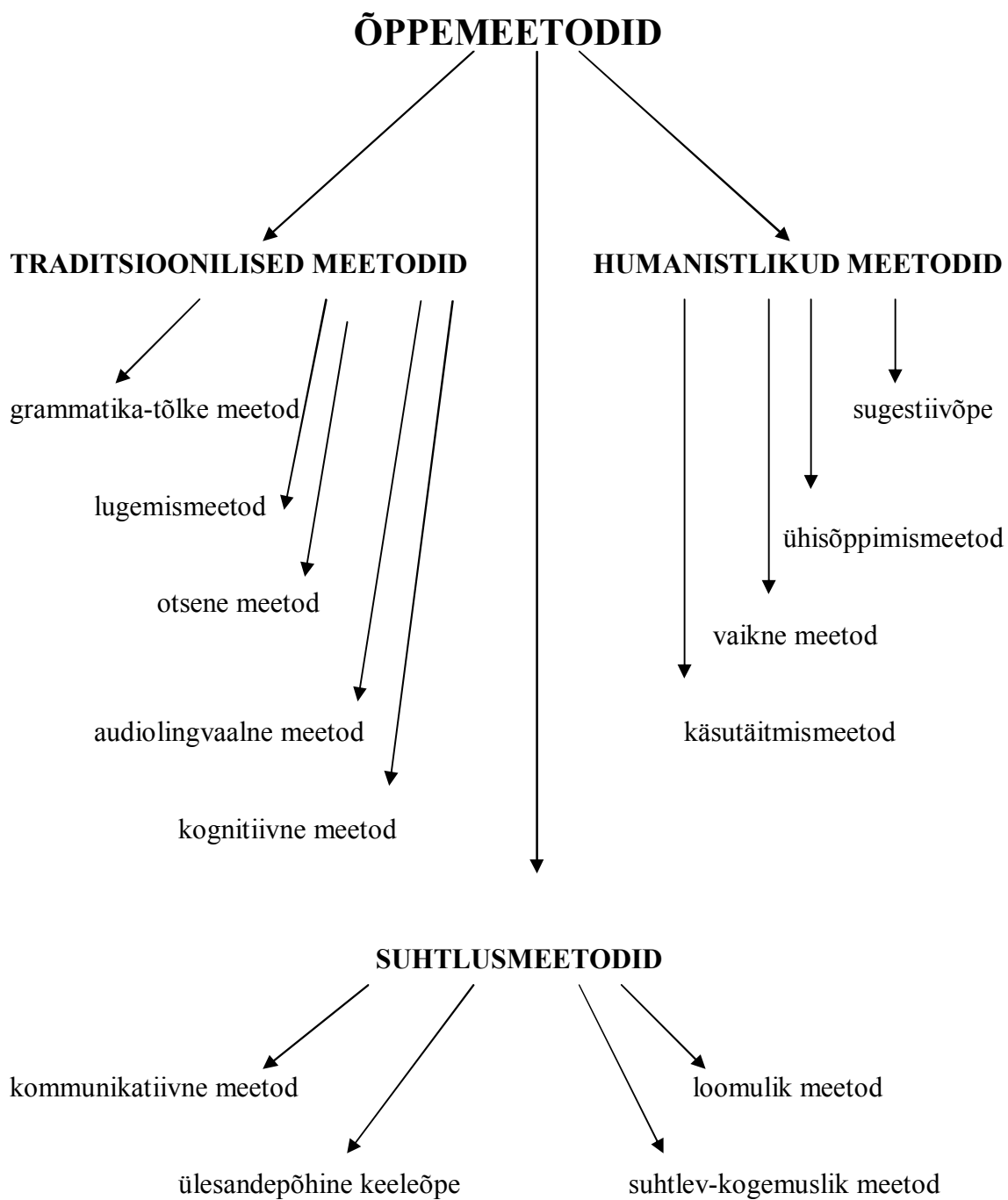
During writing this work the teachers of State language and the pupils of gymnasiums with non-stationary and stationary form of education were interrogated. Results of research showed that in studying Estonian language for pupils with non-stationary form of education the most difficult was listening and written part. Pupils with stationary form of education have problems with listening, written and oral part.

The pupils of gymnasiums with non-stationary and stationary form of education estimate the level of knowledge of Estonian language differently. The most part of pupils of gymnasiums with non-stationary form of education estimated their knowledge of Estonian language as „weak“, every second pupil from a gymnasium with stationary form of education – as "satisfactory". From results of State exams of Estonian language received from Examination Centre is clear that results of schools with stationary form of education are higher than results of gymnasiums with non-stationary form of education.

In the conclusion, we see that in the schools with stationary and non-stationary form of education are using different methods and techniques of teaching Estonian language, as a second language. In any schools teachers have to take into consideration the specificity

of a school and the contingent of students, to find the most effective forms and methods for teaching Estonian language, so the students will be able to achieve a higher level of knowledge in State examination of Estonian language. For achieving this goal, in gymnasiums with non-stationary form of education Estonian language teachers can teach the class with other science teachers and take part in some Estonian linguistic projects. From the leader site of teaching personal it is necessary to offer more hours of Estonian language for students. If this suggestion will be achieved in schools, and students will take an active role in Estonian language process, we will see really good results.

Lisa 1. Õppemeetodid (Kingisepp, Sõrmus 2000: 10-39)

Lisa 2. Küsimustik mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpilastele

**KÜSIMUSTIK TEEMAL “EESTI KEELE ÕPETAMINE
MITTESTATSIONAARSE ÕPPEGA GÜMNAASIUMI 10.-12.
KLASSIDES”**

1. Kui kaua olete eesti keelt õppinud? Сколько лет Вы изучали эстонский язык?

.....

2. Kus Te olete õppinud keelt? Где Вы изучали язык?

☐

ainult koolis, только в школе

☐

keelekursustel, на языковых курсах

☐

tööl, на работе

☐

muu (kirjutage kus või kuidas), (укажите свой вариант).....

3. Mitmendast klassist õpite täiskasvanute gümnaasiumis? С какого класса Вы учитесь в гимназии для взрослых?

.....

4. Milliste probleemidega puutusite kokku eesti keele õppimise käigus? С какими проблемами Вы столкнулись при изучении эстонского языка?

.....

.....

5. Mis on Teie jaoks eesti keele õppimisel kõige raskem? Что для Вас в изучении эстонского языка является самым сложным?

☐

kuulamine, прослушивание

☐

kirjutamine, письменная часть

☐

lugemine, чтение

☐

suuline osa, устная часть

Miks? Почему?

.....

.....

6. Kuidas hindate oma eesti keele oskust? Как Вы оцениваете свой уровень владения эстонским языком?

- ☐ väga hea, очень хороший
☐ hea, хороший
☐ rahuldav, удовлетворительный,
☐ piudulik, достаточный
☐ nõrk, слабый

Miks just nii? Почему именно так?

.....
.....

7. Kus Te kasutate eesti keele oskusi? Где Вы применяете знания эстонского языка?

.....
.....

8. Mida võiks teha kool Teie arvates edukamaks keeleõppeks? Что могла бы сделать школа, по Вашему мнению, для более успешного изучения языка?

.....
.....

9. Kas Teil tekitab raskust eesti keele riigieksami sooritamine 50 punktile? Для Вас является сложным сдать государственный экзамен по эстонскому языку на 50 баллов?

- ☐ jah, да
☐ ei, нет

Teie sugu. Ваш пол:

- ☐ mees, мужчина ☐ naine, женщина

Teie vanus. Ваш возраст:

.....

Õpin...Учусь....

☐ 10. klassis

☐ 11. klassis

☐ 12. klassis

Tänan!

Lisa 3. Küsimustik statsionaarse õppega gümnaasiumide õpilastele

**KÜSIMUSTIK TEEMAL “EESTI KEELE ÕPETAMINE
STATSIONAARSE ÕPPEGA GÜMNAASIUMI 10.-12.
KLASSIDES”**

1. Kui kaua olete eesti keelt õppinud? Сколько лет Вы изучали эстонский язык?

.....

2. Kus Te olete õppinud keelt? Где Вы изучали язык?

☐ ainult koolis, только в школе

☐ keelekursustel, на языковых курсах

☐ muu (kirjutage kus või kuidas), (укажите свой вариант).....

3. Milliste probleemidega puutusite kokku eesti keele õppimise käigus? С какими проблемами Вы столкнулись при изучении эстонского языка?

.....

.....

4. Mis on Teie jaoks eesti keele õppimisel kõige raskem? Что для Вас в изучении эстонского языка является самым сложным?

☐ kuulamine, прослушивание

☐ kirjutamine, письменная часть

☐ lugemine, чтение

☐ suuline osa, устная часть

Miks? Почему?

.....

.....

5. Kuidas hindate oma eesti keele oskust? Как Вы оцениваете свой уровень владения эстонским языком?

☐ väga hea, очень хороший

☐ hea, хороший

☐ rahuldav, удовлетворительный

☐ piudulik, достаточный

☐

nõrk, слабый

Miks just nii? Почему именно так?

.....

.....

6. Kus Te kasutate eesti keele oskusi? Где Вы применяете знания эстонского языка?

.....

.....

7. Mida võiks teha kool Teie arvates edukamaks keeleõppeks? Что могла- бы сделать школа, по Вашему мнению, для более успешного изучения языка?

.....

.....

8. Kas Teil tekitab raskust eesti keele riigieksami sooritamine 50 punktile? Для Вас является сложным сдать государственный экзамен по эстонскому языку на 50 баллов?

☐ jah, да

☐ ei, нет

Teie sugu. Ваш пол:

☐ mees, мужчина

☐ naine, женщина

Teie vanus. Ваш возраст:

.....

Õpin... Учусь....

☐ 10. klassis

☐ 11. klassis

☐ 12. klassis

Tänan!

Lisa 4. Küsimustik mittestatsionaarse õppega gümnaasiumide õpetajatele

**KÜSIMUSTIK TEEMAL “EESTI KEELE ÕPETAMINE
MITTESTATSIONAARSE ÕPPEGA GÜMNAASIUMI 10.-12.
KLASSIDES”**

1. Mitu aastat töötate eesti keele kui teise keele õpetajana gümnaasiumiastmes?

2. Mitu eesti keele tundi nädalas on:

10. klassis _____ tundi nädalas;

11. klassis _____ tundi nädalas;

12. klassis _____ tundi nädalas.

3. Milliseid õppemeetodeid ja võtteid Te kasutate eesti keele tundides?

a) _____

b) _____

c) _____

d) _____

e) _____

Kirjutage Teie poolt kahe kõige sagedamini kasutatava meetodi eelised.

4. Millised õppemeetodid Teie arvates toovad häid tulemusi eesti keele õppes?

Miks?

5. Mille poolest erineb täiskasvanutele eesti keele õpetamine lastele õpetamisest?

6. Mida peate täiskasvanute õpetamisel oluliseks?

7. Millised probleemid tekivad eesti keele õpetamisel täiskasvanute gümnaasiumis?

8. Kas olete rahul õpilaste eesti keele tasemega gümnaasiumiastmes?

9. Kui ei ole rahul, siis kuidas saavutada paremaid tulemusi?

10. Kuidas hindate eesti keele teise keelena riigieksami raskust?

11. Kas saavad Teie arvates õpilased hakkama riigieksamiga, kui alates järgmisest õppeaastast tuleb sooritada 50 punktile?

Tānan!

Lisa 5. Küsimustik statsionaarse õppega gümnaasiumide õpetajatele

**KÜSIMUSTIK TEEMAL “EESTI KEELE ÕPETAMINE
STATSIONAARSE ÕPPEGA GÜMNAASIUMI 10.-12. KLASSIDES”**

1. Mitu aastat töötate eesti keele kui teise keele õpetajana gümnaasiumiastmes?

2. Mitu eesti keele tundi nädalas on:

10. klassis _____ tundi nädalas;

11. klassis _____ tundi nädalas;

12. klassis _____ tundi nädalas.

3. Milliseid õppemeetodeid ja võtteid Te kasutate eesti keele tundides?

a) _____

b) _____

c) _____

d) _____

e) _____

Kirjutage Teie poolt kahe kõige sagedamini kasutatava meetodi eelised.

4. Millised õppemeetodid Teie arvates toovad häid tulemusi eesti keele õppes?
Miks?

5. Mille poolest erineb lastele eesti keele õpetamine täiskasvanutele õpetamisest?

6. Mida peate laste õpetamisel oluliseks?

7. Millised probleemid tekivad eesti keele õpetamisel päevakoolis?

8. Kas olete rahul õpilaste eesti keele tasemega gümnaasiumiastmes?

9. Kui ei ole rahul, siis kuidas saavutada paremaid tulemusi?

10. Kuidas hindate eesti keele teise keelena riigieksami raskust?

11. Kas saavad Teie arvates õpilased hakkama riigieksamiga, kui alates järgmisest õppeaastast tuleb sooritada 50 punktile?

Tānan!

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....
/töö autori allkiri/